

Počimo mehurčke

*Kako krepiti dialog v skupnostih
in med njimi?*

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

 **Socialna
akademija**

Počimo mehurčke

*Kako krepiti dialog v skupnostih
in med njimi?*

Ljubljana, 2023

KOLOFON

Počimo mehurčke: Kako krepiti dialog v skupnostih in med njimi?

Avtorji: Matej Cepin, Janez Snoj, Furkan Güner, Igor Bahovec

Urednik: Matej Cepin

Jezikovni pregled: Eva Gajšek

Ilustracije in oblikovanje: Eva Gajšek

Založila: Socialna akademija, odgovorni: Matej Cepin

Tisk: Salve d.o.o., Ljubljana

Naklada: 100 izvodov

Pomemben delež k nastanku priročnika je doprinesla razvojna skupina projekta Počimo mehurčke v sestavi Matej Cepin (vodja), Janez Snoj, Furkan Güner, Urška Lampret, Igor Bahovec, Klemen Keršmanc, Andreja Snoj Keršmanc, Azra Altintaš in Cem Altintaš.

AVTORSKE PRAVICE

Licenca Creative Commons

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji 2.5 Slovenija.

FINANCIRANJE

Knjiga je nastala v okviru projekta »Počimo mehurčke«, sofinanciranem iz programa Active Citizenship Fund v Sloveniji.

Publikacija je brezplačna.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.334.5

POČIMO mehurčke : kako krepiti dialog v skupnostih in med njimi? / [avtorji Matej Cepin ... [et al.] ; urednik Matej Cepin ; ilustracije Eva Gajšek]. - Ljubljana : Socialna akademija, 202.63

ISBN 978-961-93095-8-2

COBISS.SI-ID 149306371

Kazalo vsebine

Nismo več otroci – zakaj bi pokali mehurčke?	7
Potreba po dialogu	17
Kaj je dialog?	29
Velikani dialoga	43
Kako vzpostaviti zaupanje?	59
Metode – ko zmanjka idej	75
Postajajmo skupnostni delavci	91
Viri in literatura	101

Nismo več otroci – zakaj bi pokali mehurčke?

Se tudi vam naslov tega priročnika zdi nekoliko otročji?

Večina odraslih sicer nima ničesar proti otročjim stvarem. Občasno nam celo godi, če lahko za nekaj minut pozabimo vsakodnevne skrbi ter z navdušenim otrokom skočimo kak ristanc ali gumitvist. Toda že po nekaj minutah, če ne zaradi drugega, pa zaradi zadihanosti, svojo aktivnost običajno prekinemo in se raje vrnemo v svet odraslih. Dovolj je otročjega!

Sveto pismo uči: »Če se ne spreobrnete in ne postanete kakor otroci, nikakor ne pridete v nebeško kraljestvo!« (Mt 18,3). Koran otroške drže sicer ne omenja neposredno, vendar pa kot pomembne lastnosti vernika večkrat omenja ponižnost, iskrenost in zaupanje. V suri Al-Bakarah (verz 45) na primer pravi: »Pomagajte si s potrpljenjem in molitvijo; to je resnično težko, razen za spokojno ponižne.«

Iz obeh knjig je torej razvidno, da so določene lastnosti, ki so sicer primarno značilne za otroke, pozitivne in zaželeni tudi pri odraslih, pri čemer ne govorimo več o otročjosti ampak o otroškosti.

Mehurčki ne nastanejo samo iz milnice

Avtorji tega priročnika ne govorimo o milnih mehurčkih. Izraz mehurčki uporabljamo za zaprte klike ljudi, ki med seboj ustvarjajo močne subkulture in z drugimi oziroma z drugačnimi ne komunicirajo prav veliko.

Izraz mehurčki uporabljamo za zaprte klike ljudi, ki med seboj ustvarjajo močne subkulture, z drugimi oziroma drugačnimi pa ne komunicirajo prav veliko.

Prav tako ne trdimo, da je potrebno te sociološke mehurčke za vsako ceno pokati. Identiteta posameznika se razvija prav skozi pripadnost določenim skupinam. Katoličani ali muslimani, skavti ali taborniki, meščani ali podeželani, konservativci ali naprednjaki, gasilci ali planinci – vse to smo tudi zato, ker svoj čas preživljamo v takšnih skupinah.

Vendar pa brez rednega dialoga z drugačnimi takšne skupine nazadujejo. Katoličani, ki niso v pristnem dialogu z drugače verujočimi ali neverujočimi; migranti, ki niso v pristnem dialogu z večinskim prebivalstvom; politična stranka, ki ni v dialogu z ljudmi drugačnega svetovnega nazora in tako dalje. Na tak način zaprte skupine slej ko prej škodijo človeškemu dostojanstvu njihovih pripadnikov ali celo širše okolice.

Skupine nazadujejo brez rednega dialoga z drugačnimi.

Danes, v času naraščajoče družbene polarizacije, pristen dialog z drugačnimi ni samoumeven. Zanj se je potrebno truditi zavestno in načrtno.

Kako lep bi bil svet, če bi različni ljudje znali med seboj govoriti o skupnih temah!

O projektu Počimo mehurčke

Bilo je konec leta 2019. Tri neprofitne organizacije:

- **Socialna akademija**, katere poslanstvo je krepiti državljansko pismenost mladih in odraslih,
- **Župnijski zavod sv. Jurija Stara Loka**, katere poslanstvo je v lokalnem okolju prispevati k dobrobiti družin in
- **Društvo Medkulturni dialog**, ki v Sloveniji zbira migrante in begunce iz Turčije,

smo se po nekaj letih skupnega druženja posameznikov prvič povezale tudi formalno, s skupno željo krepiti medverski in medkulturni dialog. V povezavo smo povabili še neprofitno organizacijo **Mangfoldhuset**, ki na Norveškem opravlja podobno poslanstvo kot Društvo medkulturni dialog v Sloveniji. Pripravili smo projekt in bili po nekaj mesecih, sredi leta 2020, z njim uspešni v programu **Active Citizenship Fund**.

Projekt smo izvajale štiri neprofitne organizacije, tri iz Slovenije in ena z Norveške.

Pri projektu smo se osredotočili na dve ciljni skupini, ki smo jih opredelili kot ranljivi: na migrante in begunce iz Turčije, ki živijo v Sloveniji, in na v Sloveniji živeče večje katoliške družine.

Potreba po dialogu je kmalu po prijavi projekta postala še bolj očitna, kot smo to predvidevali v času njegovega razvoja. Po svetu se je namreč bliskovito razširila pandemija virusa Covid-19, ki med ljudi ni prinesla le fizične oddaljenosti, ampak je povzročila tudi, da so se čedalje bolj poglobljale tudi razdalje v družbenih odnosih. V medijih, politiki in na ulicah je bilo mogoče opaziti vse več »zastrupljene« komunikacije.

Namen projekta se je tako skozi aktualne razmere izostril v še jasnejši luči. Vprašali smo se: »Ali zmoremo kljub našim različnostim drug drugemu biti zgled pristnega, zavezujočega in trajnega dialoga? In če da, ali lahko iz te izkušnje pridobi tudi širša družba?«

Kot ključni pristop smo izbrali **tabore družin** iz različnih kulturnih okolij, ki ga nihče med nami pred tem še ni preizkusil na lastni koži.

Eden od namenov projekta je bil krepiti družbeni dialog, eden od osrednjih pristopov pa organizacija taborov za družine, prihajajoče iz različnih kulturnih okolij.

Kot tudi sicer v življenju, so bile tudi v projektu Počimo mehurčke potrebne mnoge prilagoditve. Zaradi pandemije je bilo teh še veliko več. V okviru projekta smo tako:

- ustanovili **razvojno skupino**, ki je razvijala različne pristope k dialogu in družbeni angažiranosti dveh ranljivih skupin: turških migrantov v Sloveniji in večjih katoliških družin;
- ustanovili **pogovorno skupino**, ki je pripadnike obeh ranljivih skupin povezovala na sproščenih večernih srečanjih, na medsebojnih obiskih in v razpravah;
- izvedli **prenos norveških dobrih praks dela z migranti**;
- organizirali **dva poletna tabora družin**, ki so se ju udeležili pripadniki ranljivih skupin;
- opredelili **šest tem**, ki so bile pomembne vsem, ter o njih pripravili **učna gradiva**;
- v okviru Socialnega tedna 2022 izvedli kampanjo, v kateri smo predstavljali **učinke projekta**.

Kot zadnji otipljivi rezultat projekta pa je nastal tudi ta priročnik.

Kakšen priročnik držite v rokah?

Takšnega, ki bolj kot na teoretičnih konceptih temelji na izkušnjah, pridobljenih v praksi. Tako tudi v bolj teoretičnih poglavjih, izhajamo iz tistih teorij, ki so pomagale nam pri naši lastni rasti v praksi.

Z njim ne želimo korenito spreminjati pogleda na teme, ki jim je ta priročnik v največji meri posvečen: na aktivno državljanstvo, ranljive skupine, gradnjo skupnosti, medverski in medkulturni dialog. Z vami želimo podeliti naše izkušnje: tiste, ki so se v praksi izkazale kot dobre, pa tudi tiste, ki so se izkazale za stranpoti, zablode ali padce.

V tem priročniku želimo govoriti iz prakse.

Med slovenskimi in turškimi družinami so se tekom projekta stkale mnoge prijateljske vezi. Te so najlepši dokaz, da smo naredili nekaj dobrega. Ljudje, ki se med seboj pred pričetkom projekta niso poznali, imajo željo po še pristnejšem povezovanju in globljem sodelovanju, ki ga tudi nadaljujejo po koncu projekta.

Poleg **prvega uvodnega poglavja** jih je v priročniku še šest:

- V drugem, naslovljenem **Potreba po dialogu**, boste našli nekaj misli, ki so nas vodile pri razmišljanju o pomenu dialoga. V največji meri smo jih črpali v okrožnici Fratelli Tutti (Vsi smo bratje), ki jo je papež Frančišek izdal po srečanju z imamom Ahmedom Al Tajebom.

- Tretje poglavje smo naslovili **Kaj je dialog?** V celotnem priročniku je to poglavje najbolj teoretično. Z njegovo pomočjo lahko bolje razumemo dialog in družbene odnose.
- V četrtem poglavju so predstavljeni **velikani dialoga**. Gre za osebe, ki so v preteklosti prikazale predanost dialoški drži in so nam zato v navdih.
- Peto poglavje, naslovljeno **Kako vzpostaviti zaupanje?**, govori o postopnosti procesa vzpostavljanja zaupanja in poglobljanja odnosov med družbenimi skupinami. Sestavili smo ga iz korakov, ki smo jih v projektu in pred njim naredili tudi sami.
- Šesto poglavje nosi naslov **Metode - ko zmanjka idej**. V njem so zbrani primeri pristopov in aktivnosti, ki vam lahko pridejo prav pri konkretnem načrtovanju srečanj in ostalih dogodkov.
- Zadnje, sedmo poglavje, pa predstavlja neke vrste smernice za osebni razvoj. Naslovili smo ga **Postajajmo skupnostni delavci**. Vključuje nabor kompetenc (znanj, veščin in tudi drž), za katere se moramo prizadevati, če želimo postati skupnostni delavci – tisti, ki v družbi delujejo za več dialoga in gradnje skupnosti.

Priročnik je namenjen voditeljem gibanj, neprofitnih organizacij, verskih skupnosti in drugih skupin, tako tistih, ki se srečujejo z veliko heterogenostjo članov, kot tudi tistih, ki so dokaj homogene in za katere obstaja želja po stiku in dialogu z drugačnimi.

Hvala!

Pot nastajanja tega priročnika je bila dolga. Pri tem nimamo v mislih zgolj procesa pisanja. Dolga je bila predvsem pot pridobivanja predstavljenih izkušenj. Kaj vse smo avtorji skupaj doživeli v teh letih!

Hvala, da so nam bile te priložnosti ponujene! Hvala našim bližnjim, predvsem našim družinam, ki so nas na tej poti spremljale. Niso nam le stale ob strani – tiste, ki so lahko, so se skupaj z nami podale na pot srečevanja z drugimi.

Hvala tudi državam donatoricam programa Active Citizenship Fund, da so omogočile izvedbo projekta in upraviteljicam tega programa v Sloveniji, predvsem Veroniki Vodlan, skrbnici našega projekta na strani upravitelja, ki je bila na voljo za vsa vprašanja in je bila z nami pripravljena preteči marsikateri »dodatni krog«.

Potreba po dialogu

Še vedno je živ spomin na čase, ko smo se člani razvojne skupine, vsak izza svojega računalnika prek spletne povezave trudili iskati nove poti dialoga in medsebojnega razumevanja. Delili smo si osebne zgodbe in poglede na svet, v nadaljevanju pa skušali spoznanja prenesti tudi na druge.

Pomemben del projekta Počimo mehurčke je zaznamovala pandemija covid-19. Na tak ali drugačen način nas je spremljala večino časa trajanja projekta. Opazovali smo vedno bolj radikalizirano komunikacijo – tako znotraj slovenske družbe kot tudi širše.

Prostor »na sredini«, v katerem bi skupaj v različnosti soustvarjali načrt za vse, postaja vedno ožji.

V času pisanja tega priročnika se je pandemija, vsaj iz Slovenije, poslovila do te mere, da ne vpliva več bistveno na naša življenja. Vendar pa polarizirane drže ostajajo. Očitno postaja, da niso bile pogojene le s pandemijo, ampak tudi z drugimi okoliščinami in sklepamo lahko, da imajo globlje vzroke. Nekaterih ni težko prepoznati: soočamo se s strahovi pred drugačnostjo, Evropo zaznamujejo množične migracije, podvrženi smo digitalni transformaciji in z njo povezanem nadzoru in odtujenosti. Del vzrokov lahko najdemo tudi v politiki, med drugim v populističnih, neverodostojnih in nedržavniških državah voditeljev.

Potreba po dialogu je resnično velika.

Papež Frančišek je ob koncu leta 2020 izdal okrožnico Vsi smo bratje, ki je med drugim za projekt zanimiva tudi zato, ker je nastala po njegovem srečanju z imamom Ahmedom Al Tajebom. S tem je do neke mere rezultat podobnega procesa, kot se je odvijal tudi v okviru našega projekta.

V prvem poglavju okrožnice z naslovom Sence zaprtega sveta in vključuje besedilo od 9. do 55. odstavka, so nazorno in pronicljivo opisani dejavniki, ki razjedajo svetovno bratstvo. Ker se je izid okrožnice časovno v veliki meri pokrival s potekom projekta, smo jo nekateri člani projektne skupine imeli za neke vrste »priročnik« tega projekta.

V nadaljevanju zato navajamo nekaj izsekov iz omenjenega poglavja, ki so s potrebo po dialogu še posebej povezani.

Ne smemo zaspiti na lovorikah miru

(11. odstavek)

Vsaka generacija [mora] ponotranjiti boje in zmage prejšnjih rodov ter jih usmerjati k še višjim ciljem. To je pot. Blaginje, pa tudi ljubezni, pravičnosti in vzajemnosti ne dosežemo enkrat za vselej; zanje se moramo boriti iz dneva v dan. Ni se mogoče zadovoljiti s tem, kar smo v preteklosti že dosegli, občemeti in uživati, kot bi nas to stanje zaslepilo.

Razblinjene sanje o enotnosti

(10. in 11. odstavek)

Desetletja se je zdelo, da so številne vojne in neuspehi svet izučili in da počasi drobencija proti različnim oblikam povezovanja. Sanjali smo, na primer, o združeni Evropi, sposobni prepoznati skupne korenine in se veseliti različnosti v njej. Naj omenimo trdno prepričanje ustanovnih očetov

Evropske zveze, ki so si želeli prihodnosti, utemeljene na sposobnosti skupnega delovanja za preseganje delitev, pospeševanje miru in za skupnost med vsemi narodi celine. [...]

Toda zgodovina nam daje znamenja, da se vračamo v preteklost. Vznikajo zastareli spori, ki so se zdeli preseženi, zopet se prebujajo nezaupljivi, nadležni, užaljeni in napadalni nacionalizmi. V raznih državah se – ob ideji o ljudski in narodni enotnosti, ki jo spodbujajo različne ideologije – rojevajo nove oblike samoljubja

Ni vsaka odprtost dobra

(12. odstavek)

Odpreti se svetu« je krilatica, ki sta si jo izmislila gospodarstvo in denarništvo. Nanaša se izključno na odprtost do tujih koristi ali na svobodo gospodarskih moči do vlaganj brez omejitev ali zapletov v vseh državah.

Osamljenost

(12. odstavek)

[D]ružba, ki se vedno bolj globalizira, nas spreminja v sosede, ne pa v brate in sestre. V tem pomasovljenem svetu, ki daje posebne pravice osebni koristi in slabí občestveno razsežnost bivanja, smo bolj osamljeni kot kadarkoli doslej. Svojo moč pa pridobivajo trgovine, kjer imajo ljudje vlogo porabnikov ali gledalcev.

Celotni narodi izgubljajo identiteto

(14. odstavek)

Ljudstva, ki se odtujujejo lastnemu izročilu in zaradi pretiranega posnemanja, vsiljenega nasilja, neodpustljive nemarnosti ali neobčutljivosti dopuščajo maličenje svoje duše, z duhovno podobo izgubljajo tudi svoj moralni obstoj ter končno ideološko, ekonomsko in politično neodvisnost.

Spreminjanje jezika

(14. odstavek)

Kaj pomenijo danes nekateri izrazi, na primer demokracija, svoboda, pravičnost, enotnost? Spremenili in zmaličili so jih, da bi jih uporabili kot orodje vladavine, prazna poimenovanja brez vsebine, ki lahko služijo za opravičevanje kateregakoli dejanja.

Sejanje negotovosti in nezaupanja

(15. odstavek)

Najboljša pot za prevlado in napredek brez omejitev je sejanje negotovosti in trajnega nezaupanja, čeprav preoblečenega v obrambo nekaterih vrednot. Danes se v številnih državah naslanjajo na politični mehanizem vznemirjanja, pretiravanja in razdvajanja. Drugim na različne načine odrekajo pravico do obstoja in mišljenja, v ta namen pa se zatekajo k strategiji smešenja, sumničenja, obkoljevanja.

Politika nima načrta za vse

(15., 16. in 17. odstavek)

Politika tako ni več zdrava razprava o dolgoročnih razvojnih načrtih za vse in za skupno blaginjo, temveč le besedovanje o kratkotrajnih vsččnih potezah, ki jim je edini cilj uničenje drugega. V tej bedni igri diskvalifikacij je razprava zlorabljen za stalno vzdrževanje sporov in kljubovanja.

Načrt z velikimi cilji za razvoj vsega človeštva zveni danes kakor delirij.

V prazni, k takojšnjemu zazrti kulturi brez skupnega načrta, ki jo vzpostavljamo, je mogoče predvideti, »da se ob izčrpanju nekaterih virov pripravlja scenarij za nove vojne, prikrite s plemenitimi zahtevami«.

Interpretacije nasilja so odvisne od naših interesov

(25. odstavek)

Vojne, atentati, preganjanja zaradi rasnih ali verskih razlogov in tolikero nasilje nad človeškim dostojanstvom se presoja različno, odvisno od tega, kako ustrezajo ali pa ne ustrezajo določenim, v bistvu gospodarskim interesom. To, kar je res, kadar ustreza oblastniku, preneha biti dobro, ko ni v njegovo korist.

Novi zidovi med nami

(27. odstavek)

Nenavadno: poznamo atavistične strahove, ki jih ni odpravil tehnološki napredek; nasprotno, prikrili so se in se ob novih tehnologijah okrepili. Tudi danes poznamo zunaj obzidja starega mesta prepad, neznano ozemlje, puščavo. Kar prihaja od tam, ni vredno zaupanja, ker ni znano, ni domače, ni del vasi. Je območje, ki velja za »barbarsko«, s katerim se je treba na vse pretege boriti. Posledica so nove samoobrambne pregrade. Potem ne obstaja več svet, obstaja edinole »moj« svet. Mnogih tako nimajo več za človeška bitja z neodtujljivim dostojanstvom, saj so zanje le »oni«. Spet se prebujajo

»skušnjave po oblikovanju kulture zidov, zidanja zidov, zidov v srcu, zidov v naravi, s katerimi bi preprečevali srečanje z drugimi omikami, z drugim ljudstvom. A kdor postavlja zidove in kdor utrjuje obzidje, bo postal suženj zidov, ki jih je naredil, in brez obzorij. Manjka mu pač te drugačnosti.«

Udobna neopredeljenost

(30. odstavek)

Sanje o vzpostavitvi vzajemne pravičnosti in miru (pa) se zdijo pravljica iz drugih časov. Vidimo, kako vlada udobna neopredeljenost, hladna in svetovna, hčerka globokega razočaranja, ki se skriva za prevaro slepila: verjamemo, da smo lahko vseomogočni, pozabljamo pa, da smo v istem čolnu. [...] To je skušnjava, ki nam preti, če bomo nadaljevali po poti razočaranja ali neizpolnjenih pričakovanj.

Kultura srečanja

(30. in 31. odstavek)

Osamitev in zaprtost vase ali v lastne koristi nikoli ne vodita k povrnitvi upanja in začetku obnove. To je lahko samo bližina, kultura srečanja. Ne osamitev, bližina. Ne kultura spora, kultura srečanja.

Nekaj je biti prisiljen v skupno življenje, nekaj drugega pa ceniti bogastvo in lepoto semen skupnega življenja, ki jih je treba vzajemno iskati in gojiti.

Kaj smo se lahko naučili iz pandemije?

(32. odstavek)

Vsesplošna tragedija, kakršna je pandemija covid-19, je za določen čas dejavno spodbudila zavest, da smo svetovna skupnost, ki pluje na istem čolnu, kjer bolezen enega škodi vsem. Spomnili smo se, da se nihče ne reši sam, da se lahko rešimo le skupaj.

Izzivi migracij

(od 37. do 41. odstavka)

Nekatere populistične vladavine pa tudi liberalni gospodarstveniki podpirajo stališče, da je treba za vsako ceno preprečiti prihajanje migrantov. [...] Ne upoštevajo, da so za temi abstraktnimi in nevzdržnimi trditvami številna uničena življenja.

Sprejemam, da nekatere ob srečanju z migranti preveva dvom ali navdaja strah. To razumem kot pojav naravnega občutka za samoobrambo. Je pa tudi res, da sta človek ali narod rodovitna le, če znata v sebi ustvarjalno ponotranjiti odprtost do drugih. Vabim vas, da presežemo te prvobitne odzive, kajti »problem je, ko [to] tako vpliva na naš način mišljenja in delovanja, da postajamo nestrpni, zaprti, morda tudi – ne da bi to opazili – rasisti. Tako strah slabi v nas željo in sposobnost za srečanje z drugim.«

Nevarnost odpovedi zasebnosti v digitalnem prostoru

(42. odstavek)

Vse postaja nekakšna igra v službi vohljanja in nadzorovanja, življenje pa je izpostavljeno trajnemu nadzoru. V digitalnem komuniciranju hočejo pokazati vse. Vsak posameznik postane predmet pogledov, ki brskajo, slačijo in širijo, pogosto anonimno. Spoštovanje drugega se sesipa. Tako mu lahko škodujem, ga ignoriram in se od njega distanciram, brez najmanjšega sramu lahko vdrem v njegovo življenje.

Pomanjkljivosti digitalnega komuniciranja

(43. in 44. odstavek)

Digitalna sredstva komunikacije lahko [prej] pripeljejo do odvisnosti, osamitve in postopne izgube stika s stvarnostjo, saj so ovira za razvoj pristnih medosebnih odnosov. Potrebujemo telesne gibe, obrazno mimiko, tišino, govorico telesa, celo vonj, drget roke, rdečico, znoj, kajti vse to je sestavni del človeške komunikacije.

Digitalni odnosi, ki nas odvezujejo napora pri vzgoji prijateljstva, trdne vzajemnosti, pa tudi postopoma zorečega soglasja, imajo videz družabnosti. Ne oblikujejo zares »mi«, temveč po navadi prikrivajo in širijo le individualizem, ki se odraža v ksenofobiji in zaničevanju slabotnih. Digitalna zveza ni dovolj za vzpostavljanje mostov. Ni sposobna združiti človeštva.

Prav z obrambo lastne porabniške in udobne osame se ljudje prepuščajo trajni in obsedeni povezanosti. To spodbuja nenavadne oblike napadalnosti, popadljivosti, trpinčenja, žalitev, besednih napadov, ki drugega uničijo, z nebrzdanostjo, kakršna v tesnem telesnem stiku ni mogoča, saj bi se vsi med seboj pobili. Družbeno nasilje ima v prenosnikih in računalnikih širitveni prostor, ki mu ni para.

Mehurčki v digitalnem svetu

(45. odstavek)

Nekaj, česar še pred leti ni mogel izreči nihče, ne da bi tvegala izgubo dobrega imena pred vsem svetom, je danes mogoče kar najokrutneje izraziti tudi o nekaterih političnih oblasteh in ostati brez kazni. Ne gre zanemariti, da so v digitalnem svetu v igri siloviti ekonomski interesi, ki so sposobni vzpostaviti tako prefinjene kakor invazivne oblike nadzora in ustvariti mehanizme manipulacije zavesti in demokratičnega procesa.

Delovanje mnogih platform se pogosto ustavi pri omogočanju srečevanja med osebami, ki mislijo na enak način, preprečuje pa se soočanje z različnostmi. Ti zaprti krogi omogočajo širjenje napačnih informacij in novic ter tako pospešujejo predsodke in sovraštvo.

Ljudi, ki nam niso všeč, z lahkoto odstranimo

(47. odstavek)

Prava modrost predvideva stik z resničnostjo. A danes lahko naredimo, prikrijemo in prilagodimo vse. Posledica tega pa je, da je neposredni stik z mejami resničnosti vedno bolj neznosen. Zato se sproži mehanizem »izbiranja« in mi pride v navado, da sproti ločujem, kar mi je všeč, od tega, kar mi ni po godu, privlačno od neprijetnega. Po istem kopitu se izbirajo ljudje, s katerimi se odločimo deliti svet. Tako ljudi ali razmere, ki so ranili našo občutljivost ali jih ne maramo, preprosto odstranimo v virtualno omrežje in s tem vzpostavimo navidezni krog, ki nas osami od sveta, v katerem živimo.

Slogani in hitra sporočila ovirajo doseganje skupne modrosti

(49. odstavek)

[S]preminjanje vsega v slogane ter hitra in nestrpna sporočila, vse to spravlja v nevarnost temeljno zgradbo pametne človeške komunikacije. Oblikuje se nov življenjski slog, v katerem nastaja to, kar si želimo, izključuje pa vse, česar ni mogoče nadzirati ali površno in pri priči spoznati. Takšna dinamika po svoji notranji logiki ovira jasno razmišljanje, ki bi nas lahko pripeljalo do skupne modrosti.

Kaj je dialog?

Sesti in poslušati drugega – značilnost človeškega srečanja – je vzorec gostoljubne drže človeka, ki premaga samovšečnost in sprejme drugega, se mu posveti, mu odmeri prostor v lastnem krogu.

– Vsi smo bratje, 48. odstavek

Zdi se, da besedo dialog uporabljamo vedno pogosteje in v vedno več različnih okoliščinah. Poleg medosebnega dialoga (dialoga med različnimi osebami) govorimo še o medkulturnem dialogu, socialnem dialogu (dialog med delodajalci, delojemalci in državo), o medreligijskem dialogu, o civilnem dialogu (dialog med civilno družbo in odločevalci), znotraj Evropske unije je govora tudi o strukturiranem dialogu (pri čemer gre za neke vrste posvetovalni mehanizem z državljani).

medkulturni
strukturirani
socialni
civilni
medreligijski
medosebni
dialog

Poraja se občutek, da bolj ko pristnega dialoga primanjkuje »v praksi«, bolj pogosto to besedo izgovarjamo »v teoriji«.

Bolj ko dialoga primanjkuje, več ga omenjamo.

Dialog je eno od temeljnih načel vsake od štirih organizacij, ki smo sodelovale v projektu Počimo mehurčke.

Organizaciji **Društvo medkulturni dialog** in **Mangfoldhuset** se navdihujeta po izročilu Fethullaha Gülena, ki je kot eden izmed velikanov dialoga predstavljen tudi v naslednjem poglavju.

Pomemben del dejavnosti **Župnijskega zavoda sveti Jurij Stara Loka** se navdihuje po izročilu Chiare Lubich, ki je prav tako predstavljena v naslednjem poglavju.

Prav tako je dialog ena od sedmih temeljnih vrednot **Socialne akademije**.

Avtorji priročnika verjamemo, da je dialoška drža ključnega pomena za pokanje mehurčkov. Seveda kakovost dialoga nikoli ni odvisna le od enega človeka, a tudi kot posamezniki vedno lahko zanj nekaj naredimo. Če ne drugega, je smiselno razvijati svoj »okus za dialog«, s pomočjo katerega v različnih situacijah lažje ločimo bolj kakovostnega.

Dialoška drža je ključnega pomena za pokanje mehurčkov.

Toda kakšen dialog bi sploh lahko označili za kakovostnega? Verjetno ni težko naštetati nekaj občutkov, ki takšen dialog spremljajo. Ko se

počutimo razumljene, ko lahko izrazimo tisto, kar je bistveno, ko ni (pre)velikih konfliktov: vse to so znamenja kakovostnega dialoga. Zdi se torej, da na kakovost dialoga ne vpliva le način komuniciranja, ampak tudi širši kontekst, na primer stopnja zaupanja, pripravljenost okolja ali kulturne navade (kulturna mentaliteta).

Eno ključnih spoznanj v okviru projekta je, da na splošno lahko razlikujemo med dvema pojmovanji besede dialog:

- na dialog lahko na eni strani gledamo kot na **komunikacijo**,
- po drugi strani pa lahko nanj gledamo tudi širše, kot na način udejanjanja družbenih odnosov; tako je dialog tudi posebna **vrsta družbenih odnosov**.

Dialog kot komunikacija

Dialog je oblika komunikacije, ki vključuje dvosmerno izmenjavo idej, mnenj in stališč med dvema ali več osebami. V njem ima vsak udeleženec priložnost, da se izrazi in aktivno posluša druge z namenom, da skupaj razvijejo razumevanje določene teme ali vprašanja. Za razliko od monologa, kjer v pogovoru prevladuje ena oseba, dialog zahteva aktivno sodelovanje in pripravljenost za upoštevanje različnih stališč in idej.

Če na dialog gledamo kot na komunikacijo, mu ga lahko razdelimo na pet različnih ravni:

- **Bežen pogovor.** Ta raven dialoga običajno vključuje priložnostni, lahkotni pogovor o površinskih temah, kot so vreme, šport ali popularna kultura. Z njim ljudje navežejo prvi stik ali zapolnijo nerodno tišino.
- **Dejstva in informacije.** Ta raven se osredotoča na izmenjavo informacij in dejstev o določeni temi. Uporablja se lahko za izobraževanje, razjasnitev nesporazumov ali za zagotavljanje konteksta za nadaljnjo, globljo razpravo.
- **Mnenja in prepričanja.** Ta raven vključuje izmenjavo osebnih mnenj in prepričanj o določeni temi in je lahko način za izražanje stališč, raziskovanje različnih pogledov ali vključevanje drugače mislečih.
- **Občutki in čustva.** Ta raven vključuje izražanje občutkov in čustev

o določeni temi. Lahko gre za način za krepitev empatije ali pa za boljše razumevanje sebe in drugih. Upoštevati jo moramo tudi pri reševanju sporov.

- **Ranljivost in intimnost.** Ta raven vključuje izmenjavo osebnih zgodb in izkušenj, odkritje strahov in negotovosti ter s tem medsebojno povezovanje na globlji ravni. Lahko predstavlja način za krepitev zaupanja, spodbujanja bližnjih ali zagotavljanja podpore.

Teh pet ravni dialoga lahko do določene mere poglobi naš občutek za bolj ali manj kakovostne oblike dialoga. Bolj kakovostne so vsekakor tiste, ki vključujejo več ravni.

Ko gre za dialog na ravni različnih skupnosti, opredelitev dialoga kot komunikacije ne zadostuje več, ampak je potrebno definicijo razširiti.

Dialog kot način udejanjanja družbenih odnosov

Izkušnje soočenja z drugačnimi so lahko lepe in napolnjujoče, lahko pa so tudi zelo neprijetne. ZA slednje pogosto velja, da niso le plod slabe komunikacije. V pogovore z drugačnimi že prihajamo z določenimi predznanji ali predsodki, morda tudi obremenjeni s kakšno slabo izkušnjo iz preteklosti.

V takšnem primeru je na dialog smiselno gledati širše od zgolj komunikacije, in sicer nanj gledamo kot na različne oblike družbenih odnosov.

Na podlagi izkušenj smo za potrebe tega priročnika člani projektne skupine sestavili spodnjo lestvico ravni dialoga med posameznimi skupnostmi:

- **Napetost.** V odnosih prevladuje obremenjenost in napetost, ki lahko hitro vodita v konfliktnost in nasilje. Srečanja nikakor niso prijetna.
- **Umik v svoj svet.** Da se izognemo napetostim, se raje umaknemo vsak v svoj svet. Čeprav morda živimo blizu drug drugega, se drug drugega izogibamo. To raven zaznamuje priznanje nemoči za prenašanje napetosti in drugačnosti.
- **Strpnost brez srečanja.** Drug drugega se sicer ne izogibamo (tako kot pri zgornji ravni), smo strpni, pripravljeni potrpeti drug z

drugim. To raven zaznamuje priznanje, da ne zmoremo pristno živeti skupaj.

- **Delno srečanje.** Ta raven je povezana tudi z delnim sprejemanjem. Do srečanja sicer prihaja in je lahko na določenih področjih pristno. Obstajajo pa tabu teme, o katerih se ne pogovarjamo in znotraj katerih drug drugega ne sprejemamo.
- **Celovito srečanje.** Sprejemamo vse vidike drug drugega, pri čemer se nihče ne počuti ogroženega. Tabu teme ne obstajajo. Prevladuje občutek, da se lahko pogovarjamo o vsem. Na tej ravni ostaja dialog na ravni posameznih dogodkov.
- **Proces rasti.** Ustvari se proces vedno globljega poznavanja. Celovita srečanja se nadaljujejo in poglobljajo. Ko pogledamo nazaj, vidimo, da so bila začetna srečanja, kljub temu, da smo jih imeli že za celovita, še vedno zelo delna.

Pomislite na svoje odnose, na primer s šefom ali podrejenim, s sosedi, sošolci ali pripadniki drugačnih družbenih skupin iz soseske.

Na katerih ravneh so vaši odnosi? Kaj bi lahko storili, da bi jih poglobili?

Stikov med različnimi je vedno več

V sodobni družbi živijo skupine ljudi različnih kultur. Za takšno družbo se je uveljavil izraz, da je multikulturna. Kulturne razlike so pogosto povezane z jezikom, narodno ali religijsko identiteto, vendar pa do pomembnih razlik prihaja tudi znotraj posameznih jezikov, narodov in religij. Včasih so slednje celo večje.

Ljudje različnih kultur so se vedno srečevali – ne le zaradi trgovine in potovanj, ampak tudi zaradi migracij in obstoja večnarodnih in večreligijskih držav.

Zlasti za Evropo je srečanje različnih kultur preprosto zgodovinsko dejstvo. Ne povezuje nas le skupna identiteta, ampak si evropske zgodovine ne da zamisliti brez stikov v kulturi, umetnosti, znanosti, (univerzitetnem) izobraževanju, ekonomiji in politiki. To velja, morda v nekoliko manjši meri, tudi za druge dela sveta.

Evropskih dosežkov si ne da zamisliti brez stikov v kulturi, umetnosti, znanosti, izobraževanju, ekonomiji in politiki.

V preteklosti je bilo stikov med kulturami praviloma več med izobraženimi ljudmi in višjimi sloji kot med preprostimi ljudmi, denimo med kmečkim prebivalstvom in delavstvom, kar pa ne pomeni, da stiki niso obstajali tudi pri njih.

Danes, v obdobju globalizacije, v stiku z drugačno kulturo živi velika večina ljudi. Ko so v evropskem letu medkulturnega dialoga, leta 2008, o tem izvedli anketo (Flash Eurobarometer 217), sta kar dve tretjini (65 %) prebivalcev držav članic Evropske unije odgovorili, da so v preteklem tednu imeli stik z osebami drugačnega etničnega, religioznega ali državnega izvora.

V različnih okoljih in časovnih kontekstih so se stikov med kulturami lotevali na različne načine. V grobem jih lahko razdelimo na dva tipa. To sta **multikulturni** (oziroma večkulturni) in **medkulturni** pristop.

Ločimo dva tipa pristopov k stikom med kulturami: multikulturni in medkulturni.

Multikulturni (ali večkulturni) pristop

Vodilne vrednote tega pristopa so različnost, enakost, strpnost in (včasih tudi) spoštovanje. Pri tem pristopu je poudarek na dialogu, srečevanju in razvijanju kulturne bližine manjši.

Več desetletij je veljalo, da je to pristop, ki ga je potrebno razvijati. Vendar pa nemiri, upori in nasilje, zlasti v drugi in tretji generaciji

priseljencev v Veliki Britaniji, Franciji in drugih državah, kažejo na njegove **omejitve**.

Globina problema tega pristopa se je izrazito pokazala v raziskavah, ki so jih opravili po nemirih v Veliki Britaniji. Tako je **Ted Cante** s sodelavci v Veliki Britaniji prvi predlagal, da je treba preiti iz politike multikulturnega pristopa k politiki interkulturalnosti (medkulturalnosti), to je poti srečanja ljudi različnih kultur.

Medkulturni pristop

Za razliko od multikulturnega, medkulturni pristop temelji na stiku med kulturami oziroma na srečevanju. Dialog je sicer danes uveljavljen v veliko krogih, vendar pa se medkulturni pristop pri družbeni obravnavi migracij vendarle uporablja precej redko.

Ko migranti pridejo v drugo državo, imajo **različne težnje**:

- **Asimilacija.** Nekateri se želijo čim bolj vključiti v novo okolje in pridobiti novo identiteto, pri čemer gre za posnemanje in sprejemanje kulture novega okolja bivanja in za odpoved predhodni kulturi.
- **Segregacija.** Nekateri želijo ohranjati svojo identiteto in zato živijo čim bolj ločeno od okolja.
- **Integracija.** Nekateri želijo kombinirati svojo primarno kulturno identiteto in kulturo družbe, v katero so prišli, s tem pa oblikovati koherentno sintezo.

- **Nejasna identiteta in individualizem.** Zaradi različnih razlogov nekateri ne najdejo svojega doma v novi kulturi, v prvotni domovini pa jih ne sprejemajo več za svoje, kar vodi k nejasni identiteti, zato izberejo individualizem.

Podobno so različne težnje na strani večinskega prebivalstva: nekateri si želijo asimilacijo, drugi segregacijo (migranti naj bodo del ekonomskega sistema, sicer pa naj živijo v ločenih okoljih), tretji pa želijo, da se migranti integrirajo.

Iz raznolikih teženj in strategij je razvidno, da je **za medkulturni dialog odprt le del družbe**: to je tisti del, ki si prizadeva za dejansko integracijo in ne asimilacijo ali medsebojno oddaljeno multikulturalnost.

Medkulturnemu dialogu je odprt le tisti del družbe, ki si prizadeva za dejansko integracijo, ne pa za asimilacijo ali segregacijo.

Medkulturni pristop ima tako naslednje značilnosti:

- **Dialoškost.** Potrebno je krepiti pristni (odprt in spoštljiv) dialog med ljudmi različnih kultur.
- **Vizija in pripadnost.** Za dobro družbeno kohezijo je potrebno imeti določeno stopnjo skupne vizije in čuta pripadnosti. Poudarek naj bo bolj na tem, kar je skupnostim skupno, a treba je tudi različnosti priznati vrednost. Gre za dinamiko edinosti v raznolikosti.
- **Spodbuja zaupanje.** Ljudje morajo razviti medsebojno zaupanje in skupno zaupanje v lokalne in državne institucije. Pri tem je pomembno, da poznajo svoje pravice in odgovornosti.
- **Temelji na vzajemnem razumevanju.** Medkulturni dialog je najboljši način za krepitev medsebojnega razumevanje in empatije ter ustvarjanje novih rešitev, ki povezujejo prej ločene skupnosti.
- **Spodbuja ustvarjalnost.** Pristni dialog ima dva vidika: po eni strani krepi kulturo srečanja, bližine in povezanosti, po drugi pa odpira nekaj novega in krepi ustvarjalnost.
- **Lokalno, civilno, prostovoljsko in izobraževalno delovanje.** Za krepitev medkulturnih stikov so zelo pomembne dejavnosti na lokalni ravni, v prostovoljnih združenjih, pa tudi primeren odnos izobraževalnih in kulturnih institucij do okolja.

Pri dialogu ne gre le za strpnost v smislu dopuščanja razlik med različnimi kulturami, ampak za srečanje, za aktivni medsebojni odnos.

Povzetek

Besedo dialog lahko povezujemo z medkulturnim pristopom, veliko težje pa z multikulturnim. Dialog ni zgolj komunikacija. Gre za poseben način odnosa, ki se razkriva v srečanju in ki seže v globje plasti tako človeka kot tudi kulture.

V dialogu, če ga razumemo kot daljši in globok proces, drugega srečamo kot nekoga, ki ima zgodovino, kulturo, spomin, ki je vpet v različne skupine in ima svoje dostojanstvo.

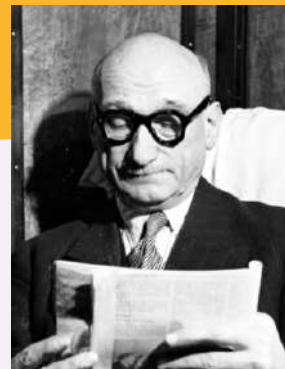
Velikani dialoga

V prejšnjem poglavju smo skušali dialog opredeliti s pretežno razlagalnega vidika. Vendar dialog ni teorija, ampak je praksa, ki jo lahko živimo ali ne.

Dialog tudi ni zgolj dejavnost. Po svoji naravi je bliže življenjski drži. Nekateri so to držo živeli (ali jo še živijo) zelo radikalno. Življenjske zgodbe teh ljudi nas navdihujejo, poleg tega pa nam je lahko v navdih tudi dejstvo, da takšne osebe najdemo v vseh kulturnih okoljih in v vseh svetovnih nazorih.

Z nekaterimi ideologijami dialog ni mogoč. Vendar pa je v vsaki ideologiji mogoče najti razumne posameznike, s katerimi je dialog mogoče vzpostaviti.

V tem poglavju predstavljamo deset velikanov dialoga. Morda bodo navdihnili tudi vas.

Robert Schuman

V Luksemburgu rojeni (1886) francoski državnik je imel ključno vlogo pri ustanovitvi Evropske unije. Leta 1948, le nekaj let po koncu II. svetovne vojne, je kot takratni zunanji minister Francije predlagal načrt za

ustanovitev Evropske skupnosti za premog in jeklo, katerega namen je bil z gospodarskim sodelovanjem povezati države, ki so se še nekaj let pred tem druga proti drugi bojevale na frontah.

Schumanov predlog, znan tudi kot Schumanova deklaracija, je bil dobro sprejet in leta 1951 je bila s Pariško pogodbo načrtovana skupnost tudi ustanovljena. To je bil prvi korak k ustanovitvi Evropske unije, ki je kasneje postala osrednja sila gospodarskega in političnega povezovanja na evropski celini.

Bil je tudi odločen zagovornik francosko-nemške sprave, saj je menil, da so tesnejše vezi med Francijo in Nemčijo ključnega pomena za stabilnost in mir v Evropi.

V njegovo čast se vsako leto na dan predstavitve deklaracije praznuje Dan Evrope, in sicer 9. maja.

Zakaj je velikan dialoga?

Schumanov predlog za ustanovitev skupnosti, ki bi združila vire Francije, Nemčije in drugih evropskih držav, je bil zgolj nekaj let po koncu II. svetovne vojne drzen korak k oblikovanju združene Evrope. Verjel je, da bi lahko evropske države s sodelovanjem najprej na gospodarskem, kasneje pa še na drugih področjih, preprečile prihodnje konflikte.

Njegova vizija evropskega povezovanja je temeljila na ideji, da sta za to bistvena dialog in sodelovanje. Med voditelji različnih narodov je želel spodbujati občutek skupne odgovornosti. Njegov pristop k dialogu je poudarjal pomen vzajemnega spoštovanja, razumevanja in kompromisa.

Nelson Mandela

Od leta 1948 pa do devetdesetih je v Južnoafriški republiki vladal apartheid – politika institucionalizirane rasne diskriminacije, ki je manjšinskim belim kolonialistom omogočala popolno prevlado nad javnim življenjem, večinskemu črnemu prebivalstvu pa je s tem kratila osnovne pravice.

Nelson Mandela, rojen leta 1918, se je v boj proti apartheidu vključil že kmalu na začetku. Leta 1964 je bil obsojen na dosmrtno ječo in je za zapahi je preživel več kot četrto stoletja, do leta 1990, ko je bil izpuščen. Takrat se je ponovno vključil v politični boj in štiri leta kasneje, na prvih demokratičnih volitvah v državi, postal predsednik države.

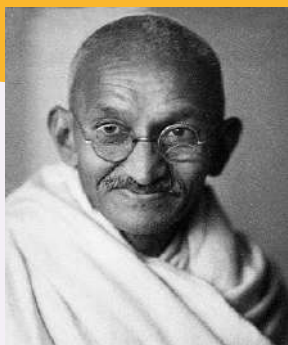
Bil je svetovna ikona vztrajnega pričevanja, miru in pravičnosti. Za svoje delo je prejel številne nagrade, med drugim leta 1993 tudi Nobelovo nagrado za mir. Umrl je leta 2013 v 95. letu starosti.

Zakaj je velikan dialoga?

Mandela je verjel v moč sprave. Razumel je, da morajo Južnoafričani, če želijo napredovati, najprej pomiriti medsebojne konflikte. Bil je karizmatičen voditelj in povezovalac ljudi iz različnih okolij, saj mu je uspelo najti skupne točke med njimi. Znal je navdihujoče predstaviti svojo vizijo boljše prihodnosti, navdihniti posameznike za skupni cilj in med njimi zgraditi mostove.

Kljub temu, da je bil kar 27 let zaprt in podvržen številnim nasilnim dejanjem, je bil zagovornik nenasilja. Verjel je, da nasilje rodi le še več nasilja in da je trajni mir mogoče doseči le z dialogom in pogajanjem. Za miren prehod v demokracijo se je pogajal celo svojimi nekdanjimi nasprotniki.

Pripravljen se je bil žrtvovati za mir, kar je bil tudi ključen dejavnik njegovega uspeha: sposobnost postaviti višje dobro nad lastne interese.

Mahatma Gandhi

Mohandas Karamchand Gandhi (1869–1948) se je rodil v Porbandarju v Indiji. Bil je odvetnik, najbolj znan kot vodja upora za indijsko osamosvajanje in neodvisnost od britanskega kolonializma.

Je navdih za mnoge nenasilne proteste in upore. Deloval je v Južni Afriki, kjer se je predvsem zavzemal za politične pravice rojakov. Učil je, da naj se za svoje pravice borijo z močjo resnice in ljubezni. Tam je dobil tudi vzdevek Mahatma, ki pomeni »z veliko dušo«.

Ko se je po 21-ih letih vrnil v Indijo, je tam ustanovil skupnost, ki je svoje delovanje postavila na štiri temelje: poštenost, resnicoljubnost, revščina in celibat. S tem je postal glavni borec za pravice Indijcev pod britansko nadvlado.

Ko je Indija leta 1947 postala samostojna, so se uresničile njegove velike sanje, vendar s tem še ni nastopil mir, zato je začel s postom, za katerega je sam dejal: »Post bom zaključil, ko bom vedel, da so povsod srca združena.« Preden je dočakal ta dan, ga je pokončal strel hindujca, ki se ni strinjal z njegovim odnosom sprave do drugih religij.

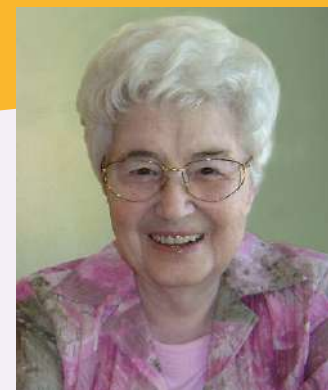
Zakaj je velikan dialoga?

Gandi velja za očeta nenasilnega upora, katerega filozofija je močno vplivala na cel svet. Za doseganje političnih in družbenih sprememb je zagovarjal uporabo nenasilnih sredstev, kot sta državljanska nepokorščina in mirni protest.

Zaradi svojih življenjskih načel je postal odločen glasnik pravičnosti in enakosti. Boril se je proti diskriminaciji, zatiranju in neenakosti ter si prizadeval za krepitev moči marginaliziranih skupnosti. Bil je tudi velik zagovornik medverskega dialoga. Vse življenje je poudarjal pomen enotnosti in sodelovanja ne glede na verske ali kulturne razlike ter si prizadeval za spodbujanje razumevanja in sprave.

Chiara Lubich

Chiara Lubich (1920–2008) je bila ustanoviteljica gibanja Fokolarov, katoliškega laiškega gibanja, ki si prizadeva spodbujati enotnost in dialog med ljudmi različnih kultur, ver in okolij. Od ustanovitve leta 1943 je gibanje preraslo v

svetovno organizacijo z milijoni članov v več kot 180-ih državah.

Znana je bila po svoji zavezanosti medverskemu dialogu in prizadevanjih za gradnjo mostov razumevanja med različnimi verstvi in kulturami. S svojim delom v gibanju Fokolarov je ljudi spodbujala k spoštljivemu in smiselnemu dialogu ter k sodelovanju za skupno dobro.

V okviru gibanja je razvijala štiri »dialoge«. Prvi je znotraj posameznih Cerkev, drugi na ekumenskem področju (med vejami krščanstva), tretji med religijami: z islamom, budisti, hindujci in drugimi. Četrty dialog je z osebami brez verskih prepričanj.

Znana je njena misel, da je »naše delo poklicano k veseljnosti in naše vodilo je »da bi bili VSI eno«. In v tem »vsi« smo vsi.«

Pečat temu obdobju je dalo apostolsko pismo Na pragu novega tisočletja, v katerem je papež Janez Pavel II. vsej Cerkvi predlagal »občestveno duhovnost«, ki je v edinstvenem sozvočju z »duhovnostjo edinosti«, ki jo uresničuje gibanje Fokolarov.

Zakaj je velikanka dialoga?

Vse življenje se je zavzemala za enotnost in bila močna zagovornica miru. Verjela je, da se ljudje različnih prepričanj in ozadij lahko združijo in si prizadevajo za pravičnejši in mirnejši svet, zato je svoje življenje posvetila spodbujanju tega sporočila.

Leta 1994 je bila izvoljena za častno predsednico WCRP, Svetovne konference verstev za mir.

Njeno delo in zapuščina še vedno navdihujeta in vplivata na številne

ljudi po vsem svetu. Med drugim je leta 1996 od Unesca prejela tudi nagrado za Vzgojo k miru.

Brat Roger iz Taizéja

Roger Schutz (1915–2005) je bil protestantski kristjan iz Švice, ki je po drugi svetovni vojni v francoski vasi Taizé (Burgundija, Francija), ustanovil redovno skupnost – taizéjske brate. Ena od glavnih posebnosti te skupnosti je, da je ekumenska – vključuje torej katoliške, pravoslavne in protestantske kristjane.

Brat Roger je že v času krutih razmer II. svetovne vojne pri delu s prebežniki in lokalnimi prebivalci v okolici Taizéja iskal konkretne poti za dialog in mir. Tam je ostal tudi po vojni, leta 1949 pa je s sobraty ustanovil redovno skupnost. Ta v širši okolici več kot desetletje ni bila poznana, v zgodnjih 1970-ih pa so jo odkrili mladi. Odtlej so ti v vedno večjem številu prihajali v Taizé iz vse Evrope, pa tudi iz drugih delov sveta. V posameznih tednih se v tej vasi zbere tudi več kot 10.000 mladih. Dneve preživljajo v molitvi, tišini, petju in medsebojnih pogovorih. Sčasoma se je v Taizéju oblikoval tudi poseben slog molitve, imenovan taizéjska molitev.

Zakaj je velikan dialoga?

Globoko je bil predan ekumenizmu, prizadevanjem za enotnost med različnimi vejami krščanstva. Taizéjska skupnost je tako postala

simbol edinosti med kristjani, dejavni pa so tudi širše, v dialogu med različnimi religijami.

Taizéjska skupnost se tudi danes na konkretne načine zavzema za mir in spravo. Sprejemajo mnoge begunce in nudijo pomoč ljudem, ki so jih prizadele vojne in naravne nesreče. Gojiti skušajo kulturo odpuščanja. Vse to pa počnejo skozi vključevanje mladih.

Tako v Taizé kot tudi na srečanja v drugih delih sveta prihajajo mnogi mladi. Ti tam niso le udeleženci, ampak tudi prevzemajo aktivne vloge: vsakdo dnevno naredi manjše delo za celotno skupnost, npr. kuha, deli hrano, čisti prostore ali pripravlja cerkev za bogoslužje. Gre za enega najbolj neposrednih načinov prizadevanja za sobivanje različnih.

Papež Frančišek

Jorge Mario Bergoglio (rojen leta 1936) se je rodil v Buenos Airesu v Argentini. Njegovi starši so bili priseljenci iz Italije. Mladost je preživel v glavnem mestu Argentine skupaj s še štirimi brati in sestrami. Počasi je stopal po duhovniški poti: leta 1958 je vstopil v noviciat leta 1992 je bil imenovan za pomožnega škofa, leta 1998 za nadškofa, leta 2001 pa je bil posvečen v kardinala. Leta 2013 je postal papež, pri čemer si je za svoje ime izbral poimenovanje po Frančišku Asiškem, ki

pooseblja potrebe današnjega časa: ljubezen do stvarstva (narave), vzgojo za mir in nenasilje ter skrb za uboge.

Zakaj je velikan dialoga?

Papež Frančišek se glasno zavzema za socialno pravičnost in si prizadeva za ozaveščanje o vprašanjih, kot so revščina, neenakost in degradacija okolja. Poudarja, da je ključnega pomena vsem ljudem zagotoviti dostop do virov in priložnosti, ki jih potrebujejo za uspeh, poleg tega pa posameznike tudi spodbuja, da si skupaj prizadevajo za bolj pravičen in enakopraven svet. Je tudi močan zagovornik

Fethullah Gülen

Fethullah Gülen je turški islamski pridigar, pisatelj in izobraženec, ki je že več desetletij ugledna osebnost v turških islamskih krogih.

Rodil se je leta 1941 v provinci Erzurum na vzhodu Turčije. Že v mladosti se je versko izobraževal, kasneje pa je študiral teologijo na različnih islamskih ustanovah v Turčiji.

Gülen je glasen zagovornik medverskega dialoga. Poudarja pomen izobraževanja in družbene angažiranosti pri spodbujanju harmonije in mirnega sobivanja v družbi. Je avtor številnih knjig in člankov o temah, kot so islamska duhovnost, socialna pravičnost in medverski odnosi.

V svojih pismih in govorih poudarja pomen odprtega pristopa k dialogu ter k pripravljenosti učiti se od drugih. Poudarja tudi potrebo po ponižnosti, empatiji in spoštovanju v vseh medsebojnih odnosih. Svoje podpornike spodbuja, naj se vključijo v konstruktiven dialog z ljudmi iz vseh družbenih slojev.

Trenutno živi v Združenih državah Amerike, saj je konec devetdesetih let prejšnjega stoletja zapustil Turčijo zaradi zdravstvenega posega, nato pa se je odločil ostati v tujini, saj ga je zaradi političnega ozračja v Turčiji skrbi za svojo varnost.

Gülenovo gibanje danes deluje v več kot 150-ih državah po vsem svetu in je znano po svojem delu na področju spodbujanja dialoga, izobraževanja in socialnega razvoja.

Zakaj je velikan dialoga?

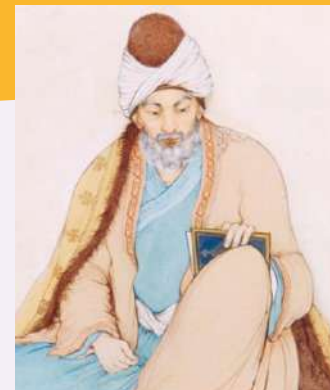
Gülenovo gibanje upravlja mrežo šol, podjetij in organizacij civilne družbe v več kot 150-ih državah in ima več milijonov članov in podpornikov po vsem svetu.

Leta 2013 ga je revija TIME uvrstila na seznam 100 najvplivnejših ljudi na svetu. Leta 2015 je za svoja prizadevanja za spodbujanje miru in razumevanja z dialogom in izobraževanjem prejel mirovno Gandi King Ikeda nagrade za mir. Leta 2016 ga je pobuda Bridge Univerze v Georgetownu uvrstila na seznam 20 najvplivnejših muslimanskih voditeljev na svetu.

Poleg tega je Gülen prejel nagrade in priznanja številnih organizacij in institucij po vsem svetu, med drugim Svetovne zveze za državljansko udeležbo, Evropskega parlamenta in Fundacije za mednarodni dialog.

Mevlana Dželaluddin Rumi

Mevlana se je rodil leta 1207 v družini muslimanskih izobražencev in pravnikov v mestu Balkh v današnjem Afganistanu. Po mongolski invaziji na njegovo domovino je z družino prepotoval več mest islamskega sveta in se nazadnje preselil v mesto Konya v Turčiji.

Že v svojem času je postal pomembna osebnost iz več razlogov. Bil je zelo spoštovan izobraženec in pravnik z globokim znanjem islamskega prava, teologije in filozofije.

Velja za enega največjih duhovnih mojstrov islamske tradicije. Najbolj znan je po svoji zbirki pesmi, Masnavi, ki obravnava teme ljubezni, duhovnosti in človeške narave. Njegovi nauki poudarjajo pomen ljubezni, sočutja in samorefleksije kot načina povezovanja z božanskim in doseganja duhovne izpolnitve.

Mevlanova dela so močno vplivala na islamsko duhovnost in kulturo, njegova zapuščina pa še vedno navdihuje ljudi po vsem svetu. Znan je po številnih lepih in navdihujočih citatih. Eden najbolj znanih in priljubljenih je:

»Pridi, pridi, kdor koli že si. Potepuh, častilec, ljubitelj odhajanja. Ni pomembno. Naša karavana ni karavana obupa. Pridi, tudi če si tisočkrat prelomil svoje zaobljube. Pridi, še enkrat, pridi, pridi.«

Zakaj je velikan dialoga?

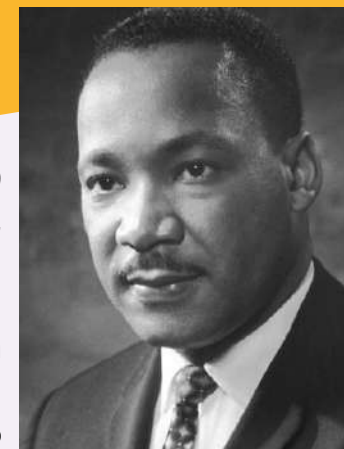
Mevlana je v svojih zapisih poudarjal pomen ljubezni, sočutja in duhovnega prebujenja. Močna so tudi njegova sporočila o vključenosti in univerzalnosti

Njegovi nauki o ljubezni, sočutju in enotnosti že stoletja navdihujejo milijone ljudi po vsem svetu. V svoji poeziji in duhovnih spisih poudarja pomen dialoga in medsebojnega razumevanja med ljudmi različnih okolij in prepričanj.

Njegova zapuščina še vedno navdihuje in opogumlja ljudi po vsem svetu, sporočilo njegovih del pa je danes enako aktualno in pomembno kot za časa njegovega življenja.

Tudi indijskega pesnika in filozofa, Rabindranatha Tagoreja, ki je leta 1913 kot prvi neevropejec prejel Nobelovo nagrado za književnost, so globoko navdihnili prav Mevlanovi nauki o ljubezni, sočutju in duhovni enotnosti. Na področju medverskega dialoga in vzpostavljanja miru se je na njegove nauke oprl tudi Fethullah Gülen.

Martin Luther King ml.

Martin Luther King ml. se je rodil leta 1929 v Atlanti (ZDA). Bil je baptistični pastor, sicer pa vodja ameriškega gibanja za državljanske pravice, predvsem temnopoltega prebivalstva. Bil je odločen zagovornik nenasilnega upora, zaradi česar je leta 1964 prejel tudi Nobelovo nagrado za mir. Njegov vir navdiha za nenasilnost je bil Mahatma Gandhi.

Zavezan je bil nenasilju in je spodbujal uporabo nenasilnih protestov, kot so »sit-in« protesti in pohodi, za doseganje političnih in družbenih sprememb. Dejal je, da četudi bi bilo celotno gibanje Black Power (borci za pravice temnopoltih Afroameričanov) za nasilno reševanje konfliktov, bi on vseeno povzdignil glas proti.

Zakaj je velikan dialoga?

Intenzivno se je zavzemal za medrasni dialog in si prizadeval graditi mostove med pripadniki različnih etničnih skupin. Ljudi je spodbujal k spoštljivim in konstruktivnim pogovorom ter si prizadeval za razumevanje in sodelovanje med skupnostmi, ki so bile zaradi rasizma in predsodkov razdeljene.

Boril se je proti diskriminaciji, zatiranju in neenakosti ter si prizadeval za opolnomočenje marginaliziranih skupnosti. Njegovo zavzemanje za človekove pravice in zavezanost nenasilju še vedno navdihujeta ljudi po vsem svetu.

Eden njegovih najbolj znanih govorov vseh časov nosi naslov: »I have a dream.« Gre za govor s protestnega shoda v Washingtonu leta 1963. V njem opisuje svoje sanje in hrepenenje po bratstvu, dialogu, spoštovanju, odpuščanju, sodelovanju in enakopravnosti. Ta govor »živi« še danes. Kmalu po njem, leta 1986, se je njegovo življenje predčasno končalo.

Mati Terezija

Agnes Gonxhe Bojaxhiu, znana pod imenom Mati Terezija, se je rodila leta 1910 v albanski družini v Skopju, Makedonija. Zaradi nenadne očetove smrti je družina živela skromno življenje, kar pa ni omajalo vzgoje njene matere, ki jo je učila, da mora vedno pomagati revnim, četudi ti niso njeni prijatelji ali sorodniki.

Ko je dopolnila 18 let, je vstopila v red Loretskih sester, ki so imele misijon v Indiji. Takrat se je tudi preimenovala v Terezijo. Po začetnem delu kot učiteljica zemljepisa je začutila notranji glas, ki ji je govoril, da mora pomagati indijskemu ljudstvu, ki je živelo v revščini, tako, da bi ona živela življenje, podobno njihovemu, da bi jih znala razumeti in imeti rada na njim primeren način. Opravila je tečaj za bolničarko, zapustila samostan in šla na cesto skrbet za najbolj uboge in bolne reveže v Kalkuti. Umrla je v Kalkuti leta 1997.

Leta 1979 je prejela Nobelovo nagrado za mir.

Zakaj je velikanka dialoga?

V lokalnem okolju, v Indiji, in po vsem svetu je postala znana po svojem neutrudnem služenju revnim, bolnim in umirajočim. Njenemu zgledu so sledile mnoge sestre in tako je s svojimi misijonarkami ljubezni zagotavljala oskrbo in podporo ljudem v stiski. Njeno sočutje in nesebičnost navduhuje ljudi po vsem svetu, da si prizadevajo za izboljšanje stanja človeštva.

Mati Terezija je bila močna zagovornica miru in sprave ter je spodbujala prizadevanje ljudi vseh družbenih slojev za pravičnejši in miroljubnejši svet. Vse življenje je poudarjala pomen sočutja in razumevanja ter si prizadevala za spodbujanje dialoga in sodelovanja med ljudmi različnih kultur, ver in okolij. Močno je verjela tudi v moč medverskega dialoga in je ljudi različnih verskih prepričanj spodbujala k spoštljivim in konstruktivnim pogovorom. Verjela je, da se lahko različne religije dopolnjujejo in krepijo.

Svojo globalno prepoznavnost je dosledno uporabljala za pozive k pomoči najranljivejšim, za spravo, dialog in mir. Vabili so jo na srečanja z vsemi svetovnimi voditelji – tudi tam je vsakič znova poudarjala vrednote, za katere si je prizadevala s konkretnim delom. Prva stvar, ki jo je rekla ob prejetju Nobelove nagrade za mir, je bila, naj organizatorji namesto pogostitve po dogodku ta denar raje nakažejo za pomoč revnim.

Kako vzpostaviti zaupanje?

V poglavju Kaj je dialog? smo le-tega opredelili kot način udejanjanja družbenih odnosov. Pokazali smo, da je dialog lahko bolj, lahko pa tudi manj kakovosten in da je za doseganje kakovostnega dialoga potreben čas.

Toda: kako si prizadevati za kakovosten dialog? Kaj je potrebno, da se bo ta proces zgodil? V knjigi *The Speed of Trust* avtor Stephen M. R. Covey zagovarja svoje spoznanje, da je najhitrejša stvar na svetu zaupanje. Zaupanje namreč odpira veliko vrat, ki se sicer ne bi odprla. Seveda pa, paradoksalno, prav vzpostavitev zaupanja vzame ogromno časa.

Vzpostavitev zaupanja terja svoj čas.

Gre za postopno ogrevanje terena, pri katerem bližnjice ne obstajajo. Tudi v zgodbi prijateljstva med »našima« skupinama, med večjimi katoliškimi družinami iz Slovenije ter migrantskimi oziroma begunskimi družinami iz Turčije, je trajalo več let, da se je teren ogrel do stopnje, ko je bilo mogoče začeti tudi s formalnim projektom.

Pogosto pa se v nevladnih organizacijah dogajajo prav nasprotnе zgodbe. Ob prijavah na razpise za financiranje se namreč te med seboj pogosto na hitro povežejo v partnerstva, četudi se bodoči soizvajalci projektov med seboj niti ne poznajo. Najbrž si lahko predstavljate, kakšen delež takšnih na hitro sestavljenih partnerstev tudi po zaključku projekta prinaša trajne rezultate. Zelo majhen!

Naše izkušnje s postopnim ogrevanjem terena in s postopnim vzpostavljanjem zaupanja smo skrčili v nekaj priporočil, ki so podrobneje predstavljena v nadaljevanju.

Potreben je čas

To, da je potreben čas, verjetno najboljše ponazori Andrejina zgodba, s katero se je prijateljstvo med nami pravzaprav

Andrejina zgodba

S prvo turško družino sem se srečala v zobni ambulanti, kjer sem bila takrat zaposlena. Nesrin je govorila le angleško, kar je bil zame velik izziv. Takšne stranke so redke. Ko sem se pripravljala na prvo terapijo,

sem se zavedla še nečesa globljega: da se prvič od blizu srečujem z osebo druge religije.

Vprašala sem se, kaj sploh vem o tem. Jasno mi je bilo, da smo vsi bratje. Toda kako pristopiti? Kako vzpostaviti zaupanje in izraziti spoštovanje, ki sem ga čutila? Očitno je odprtost obstajala z obeh strani, saj sva se hitro začutili. Povabila me je na praznovanje ašure, ki ga je pripravljala njena skupnost.

V naslednjih letih je bilo teh vabil še več. Z možem sva vsakega sprejela z velikim spoštovanjem in hvaležnostjo. V svet drugega se vstopa po prstih. Za njih sva tudi odprla sva naš dom in tako smo se nekaj let srečevali skoraj vsaka dva tedna.

Nesrinini prijatelji so se v Sloveniji soočali z mnogimi birokratskimi in eksistencialnimi ovirami, o katerih smo se vedno bolj odkrito pogovarjali in skupaj iskali rešitve. Včasih sva prevajala na upravni enoti, včasih sva koga pospremila tja ali iskala bolj primerne osebe, ki bi znale pomagati.

Naši odnosi so zahtevali konkretno ljubezen, ki nima meja. Tako se je sčasoma v »turško zgodbo« vključil moj brat, ki me je predstavil svojemu prijatelju, vodji Socialne akademije. Druženje se je še kar širilo in kakšni dve leti po tem se je pojavila priložnost za pripravo projekta Počimo mehurčke.

Ko pogledam nazaj, ne morem verjeti, da je od prvega srečanja z Nesrin do skupnega načrtovanja projekta Počimo mehurčke minilo celih devet let. Zaupanje potrebuje čas, da se lahko razvije.

Andreja Snoj Keršmanc

Močan zakaj

Ameriški motivacijski govorca, **Simon Sinek**, je zaslovel na platformi TedX. V svojem znamenitem govoru je predstavil koncept treh koncentričnih krogov.

V njem je razložil, da vsakdo pozna odgovor na vprašanje zunanjega kroga: »Kaj delam?«. Pek peče kruh. Odvetnik svetuje v sporih.

Redki poznajo odgovor na vprašanje srednjega kroga: »Kako oziroma na kakšen način to delam?« Gre za vprašanje, ki razkriva katere so njihove prednosti in v čem je njihova dodana vrednost. Še redkejši pa poznajo odgovor na vprašanje notranjega kroga: »Zakaj nekaj počnem?«

Predavanje Simona Sineka.

Odgovor na naš »zakaj« (morda bi bila v slovenščini celo boljša vprašalnica »čemu«) je tisto, zaradi česar smo pripravljeni jutraj zgodaj vstati. Je tisto, zaradi katerega smo pripravljeni iti na težak sestanek ali na naporno službeno pot. Če nimamo odgovora na »zakaj«, bomo za stvar tudi težko navdušili druge.

Odgovor na naš »zakaj« ni egoističen, na primer usmerjen zgolj v lastno slavo ali zaslužek. Je dovolj širok, da se v njem lahko prepozna širša skupina ljudi. Obljublja boljši svet za vse. Obljublja luč na koncu tunela, ki je realno dosegljiva, pa čeprav bo na poti do tja verjetno kar nekaj ovir.

Odgovor na naš zakaj je tisti, zaradi katerega smo pripravljeni prestopiti marsikatero oviro.

Vsakdo, ki ga bo iskal, bo našel svoj odgovor na vprašanje »zakaj«. Dve osebi, ki opravljata podobno delo, bosta lahko navdihovala dva zelo različna »zakaja«.

Tudi vsak od velikanov dialoga je imel svoj »zakaj«. Razvidni so iz njihovih dejanj in nagovorov. Za Mater Terezijo je bilo to premagovanje revščine. Martin Luther King ml. in Nelson Mandela sta za svoj »zakaj« imela preseganje rasnih razlik, za Chiaro Lubich in brata Rogerja pa je bila to želja, da bi bili vsi eno.

Želite stopiti na pot, podobno potem velikanov dialoga? Poiščite svoj »zakaj«!

Osredotočenost na odnose

Ljudje smo pozorni na različne stvari. Nekateri ob prvem vstopu v prostor opazijo, da je ta umazan, drugi tega ne opazijo niti po nekaj urah ali celo po nekaj dneh njegove uporabe. Nekateri takoj opazijo, da roža potrebuje vodo, drugi je niti ne opazijo. Nekateri so bolj osredotočeni na odnose, drugi na cilje, tretji na pravilnost postopkov, četrti na zbiranje informacij, peti na ideje, o katerih se govori.

Ljudje smo družbena bitja. Ustvarjeni smo kot nepopolni, morda prav z namenom, da smo tako prisiljeni sodelovati med seboj. Zo lahko počnemo na več načinov. Ena od najbolj znanih teorij timskega dela, tako imenovana 3P teorija, govori, da je potrebno za dobro sodelovanje pozornost posvetiti trem vidikom: ljudem (people), postopkom (process) in ciljem oziroma izdelkom (product).

Žal pa, pogosto prav z namenom, da bi ustvarili več »izdelkov«, prezremo ljudi in procese ter se osredotočimo zgolj na cilje in kazalnike. Na delovnih mestih imamo norme, ki jih je potrebno izpolnjevati, pogosto tudi na račun odnosov. V projektih si zadajamo cilje, od katerih je odvisno financiranje. V prizadevanjih za boljši svet merimo kazalnike, prezremo pa morda tisto, kar tli pod njimi.

Dialog pa je najprej stvar medsebojnih odnosov. Če se v dialog podamo zaradi izpolnitve določenega cilja, obstaja nevarnost, da bomo sočloveka uporabili zgolj kot sredstvo za doseganje tega cilja. Podobno nevarnost prinašajo projekti, financirani z javnimi sredstvi. Tako na primer pride do sledečega: da je projekt prepoznan kot uspešen in s tem tudi financiran, je potrebno izvesti tri delavnice s skupaj 25 udeleženci. Na tak način se lahko hitro zgodi, da ob kazalnikih naredimo kljukice, kaj zares dragocenega se je v projektu zgodilo pa je vprašanje, ki se mu ne posvečamo.

S postavljanjem preveč ciljev lahko dialog pokvarimo.

Dialog in vzpostavljanje zaupanja imata dinamiko, ki je včasih močno nasprotna dinamiki projektov: osredotočati se je potrebno na odnose in nobeno pristno srečanje nima predvidljivega in merljivega konca. Srečamo se namreč s človekom, ki v sebi skriva neskončnost. Če sledimo tistemu, kar se tekom srečanja resnično izkaže kot potreba, predhodno načrtovanih ciljev morda ne bomo izpolnili.

Dialoška drža

Vztrajati v dialoški drži skozi daljši čas ni vedno lahko. Zahteva koncentracijo, proaktivnost, samoobvladovanje in tudi določene veščine. V nadaljevanju navajamo nekaj priporočil.

- **Pristen interes.** Če res želite ustvariti prostor dialoga, si ne smete dovoliti, da vas sogovornik ne bi zanimal.

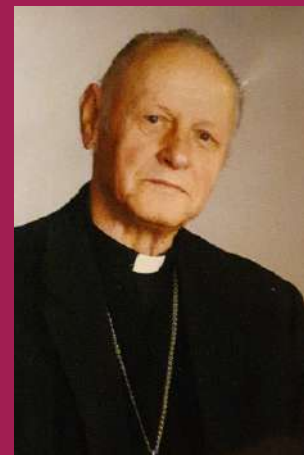
- **Aktivno in spoštljivo poslušanje.** Poslušajte na način, da se vas bo tisto, kar sogovornik govori, resnično dotaknilo. S tem lahko sogovorniku podarite čudovit občutek, da je slišan.
- **Spoštovanje mnenja drugega.** Ne skušajte spremeniti mnenja sogovornika, pa tudi njemu ne dovolite, da bi spreminjal vašega. Skupaj raziskujta predpostavke, ki vaju vodijo do mnenj, ki jih imata.
- **Pripravljenost spremeniti svoje mnenje.** Bodite odprtih misli. Ko poslušate, si skušajte čim bolj iskreno zastaviti vprašanja, kot so: Kaj je tu zame novega? V katerih točkah je moje stališče drugačno? Kako lahko ta (nova) informacija vpliva na moje stališče?
- **Notranji mir.** Ob stališču drugega, ki bi vas sicer zlahka razburilo, skušajte obdržati mirnost. Postaviti se v obrambno držo je naravno, vendar ohromi dialog.
- **Uporaba dejstev.** Zanašajte se na verodostojne informacije, ne na nepreverjene vire in govorice.
- **Držite se teme.** Ne menjavajte tematik!
- **Iskanje skupnih rešitev.** Pravi odgovor na vprašanje zelo verjetno ni ne vaš, ne sogovornikov. Morda sta zmožna, če bosta dovolj dolgo in iskreno sodelovala v dialogu, skupaj najti tretjo pot, ki bo boljša od obeh prvotnih.
- **Spoštljiv razhod.** Tudi če se s sogovornikom nista strinjala, to še ne pomeni, da s srečanjem nista ničesar pridobila. Morda je ob koncu čas za pristno zahvalo za tisto, kar v danem dialogu resnično dojemate kot dar!

Trkanje na vrata

Dialog ni ravna pot. Na njej so prisotne mnoge zavrnitve. Verjamemo, da trkanje na vrata najboljše razloži sledeča resnična zgodba.

Škof, ki vztrajno trka

Franc Perko je bil slovenski rimskokatoliški duhovnik, profesor teologije, kasneje tudi beograjski nadškof in metropolit. Rodil se je 19. novembra 1929 na Krki. Decembra 1986 ga je papež Janez Pavel II. imenoval za beograjskega nadškofa in prvega beograjskega metropolita. Med letoma 1986 in 1991 je bil član Mednarodne teološke komisije, v obdobju 1988–1998 pa je bil tudi član Mednarodne katoliško-pravoslavne teološke komisije.

Leta 2001 se je zaradi zdravstvenih težav umaknil z mesta beograjskega nadškofa. Umrli je 20. februarja 2008 v Ljubljani.

Gre za veliko osebnost 20. stoletja, ki je z vsem svojim bitjem in prizadevanji storila odločilne korake k vzpostavitvi dialoga med katoliško in pravoslavno cerkvijo. Človek bi pomislil, da so mu bila kot nadškofu odprta vsa vrata. Pa ni bilo tako.

Ena so bila še posebej »trmasto« zaprta. Trmasto zato, ker pravoslaven, oziroma pravoveren izhaja iz besed »orthos« in »doxa«, kar (v pozitivni konotaciji) pomeni: tisti, ki vztraja, ki se ne želi spremeniti, ki gori za svojo idejo in ne odstopa od nje. To so bila vrata »Patrijaršije« oziroma Patriarhije, središča srbske pravoslavne cerkve.

Nadškof Perko je imel v Srbiji poleg vsakdanjega škofovskega in metropolitnega dela še eno posebno skrb: graditi most med cerkvama. Ker je v Srbiji pravoslavna vera praktično tudi državna vera, saj se Srbi avtomatično deklarirajo za pravoslavne, je katoliška skupnost v izredno podrejenem, manjšinskem položaju. V takšnih situacijah je naravno, da se manjšinska skupnosti obrača na večinsko in poskuša vzpostaviti dialog. Večinska ima običajno enako željo, ne čuti pa nuje.

Tega se je zelo dobro zavedal tudi nadškof Perko. Ker je bil zelo ustvarjalen in živahen, je ta svoj dar izkoristil za ekumenizem. V koledarju si je za dan, ko bo poskusil obiskati patriarha (poglavar srbske

pravoslavne cerkve), označil sredo. Vsak teden se je odpravil do patriarhije in vratarja zaprosil, če lahko obišče patriarha. Vrata so ostajala zaprta. Vsak teden je poiskal nov razlog za obisk: neka knjiga, nov strokovni članek, molitvenik, ekumensko dognanje, dobrota za

pojest ali za popiti, novica iz sveta ... Ni obupal, četudi je več let »zaman« trkal in ni prišel dlje od vratarja. Seveda so obstajale tudi neke formalne ekumenske skupine, ki so se srečevale vsake toliko časa, kjer je sodeloval s Srbsko pravoslavno cerkvijo, vendar do pristnejšega, bolj osebnega stika, ni prišlo.

Zadnje leto pred njegovim odhodom iz Beograda se je le zgodil preobrat in vrata so se odprla. Patriarh Pavle je potrdil, da se želi srečati in priti na sveto mašo v katoliško cerkev Svetega Antona v Beogradu. K tej maši so prišli skoraj vsi katoličani iz Beograda.

Cerkev je bila polna kot še nikoli do tedaj. Ko je v procesiji za številnimi katoliškimi in pravoslavni duhovniki vstopil še skromni, nizki, vendar duhovno izredno močan mož patriarh Pavle, ga ni bilo vernika, ki ne bi zajokal. Tekle so solze dialoga. Škof Perko je kmalu zaradi bolezni odšel nazaj v Slovenijo, njegovo poslanstvo pa je nadaljeval škof Stanislav Hočevar. Pot naprej ni bila lahka, je pa imela postavljene temelje in dialog je stekel.

Zdi se, da je Perko za dialog zastavil vse, kar je imel, in z vztrajnostjo tudi uspel. Zato je njegov rek: »Do edinosti kristjanov bo prišlo na sodni dan, pa še to popoldan,« lahko razumeti predvsem pozitivno, če bomo vsi, ponižno a odločno, naredili svoj del.

Pogovori tudi o težkih temah

Veliko lažje se je pogovarjati o vremenu kot pa drezati v težke teme. Vendar pa v vsakem odnosu, v katerem si prizadevamo za rast, sčasoma pridemo tudi do točke, na kateri se moramo soočiti s takšnimi rečmi. V situacijah, prežetih s težkimi tematikami, na poseben način občutimo rek: »Kar te ne uniči, te okrepi.«

Pogovori o težkih temah lahko odnose v skupnosti ali med njimi okrepijo iz več razlogov. Takšne vrste pogovorov tako:

- **Omogočijo spoznavanje.** Bolje spoznamo vrednote, prepričanja in hrepenenja drug drugega.
- **Izboljšajo medsebojno komunikacijo.** Skozi težke teme smo prisiljeni jasneje in odločneje izraziti svoje misli in občutke. To lahko dolgoročno pripomore k boljšemu sporazumevanju in k boljšemu razumevanju stališč drug drugega.
- **Gradijo zaupanje.** Če znamo konflikte reševati konstruktivno, bo to krepilo naše medsebojno zaupanje. S takšno držo namreč pokažemo, da smo skrbi drug drugega pripravljeni vzeti resno ter smo pripravljeni tudi nekaj žrtvovati.
- **Krepijo odpornost.** Razrešitev morebitnih konfliktov, ki skozi težke teme nastanejo, pri posameznikih krepi sposobnost reševanja tudi nadaljnjih konfliktov. To je še posebej pomembno v dolgoročnih odnosih.

Pogovori o težkih temah so izjemna priložnost za krepitev odnosov.

Več vrst dogodkov

Ko pogledamo nazaj, ugotovimo, da smo samo v obdobju dveh let izvajanja projekta Počimo mehurčke skupaj pripravili množico različnih dejavnosti.

Srečanja, ki so vedno izvedena na podoben način, lahko sčasoma postanejo dolgočasna. Poleg tega je nabor raznolikih dejavnosti smiseln že, če želimo v dialog vključiti tudi nove osebe. Vsakdo ima nekoliko drugačne interese in s širšo ponudbo bo nabor tistih, ki se nam bodo pridružili, narasel.

Navajamo nekaj dejavnosti, ki smo jih organizirali tekom zadnjih dveh let. Nekatere so se zgodile načrtno, druge pa povsem spontano:

- skupne večerje po domovih,
- tabori družin,
- večer turških plesov, namenjen ženskam in dekletom,
- skupno preizkušanje in sajenje feferonov,
- pohodniški izlet na Rašico s skupnim piknikom za zaključek,
- ženski večer z razpravo o »ženskih temah«,
- nepričakovani obiski s presenečenjem: svežo pripravljeno tradicionalno jedjo,
- skupno prostovoljstvo osebam v stiski, na primer beguncem iz Ukrajine,
- medverske izmenjave, na primer za božič, veliko noč in iftar,
- skupno izvajanje delavnice o medverskem in medkulturnem dialogu v osnovni šoli,
- skupno branje gradiv in pogovor o njih,

- medverska zakonska skupina,
- gostovanje (kot pričevalci) na (monokulturnih) dogodkih drug drugega.

Formalizacija delovanja

Z besedo formalizacija želimo poimenovati točko v razvoju odnosov, ko ti preidejo iz zasebnih tudi v neko formalno obliko. V našem primeru je bil to skupaj načrtovani in prijavljeni projekt Počimo mehurčke, v kakšnem drugem primeru pa bi bila lahko to tudi ustanovitev mreže ali nove nevladne organizacije.

Ta korak namenoma navajamo na koncu poglavja, saj ga je tudi smiselno izvesti v tem vrstnem redu, kot enega zadnjih korakov. S formalizacijo ne gre prehitevatina enak način, kot v medosebnih odnosih ne gre prehitevati s poroko, dokler partnerja ne poznamo dovolj dobro.

Vsekakor pa formalizacija delovanja lahko pomeni pomemben napredek v dialoških odnosih. Ponuja možnosti za večjo družbeno prepoznavnost, širitev dejavnosti in s tem za širjenje dobrih zgodb in priložnosti tudi med osebe, ki jih dotlej niso bile deležne.

S formalizacijo delovanja ne gre prehitevati.

Metode – ko zmanjka idej

V prejšnjem poglavju smo na proces vzpostavljanja zaupanja in dialoga gledali s širše perspektive. Med drugim smo poudarili pomen vztrajnosti, prilagodljivosti in dialoške drža.

V tem poglavju pa želimo ta pogled dopolniti s še nekaj konkretnimi metodami, ki so se izkazale kot uporabne na konkretnih srečanjih. Če je šlo pri prejšnjem poglavju za širšo perspektivo, gre pri tem za ožjo.

Poudariti želimo, da zgolj izvajanje metod brez prej omenjenega pogleda na dialog kot proces nima pravega smisla. Zgolj izvajanje določenih metod na srečanjih skupnosti je sicer lahko zabavno, nikakor pa ne more voditi v trajen in kakovosten dialog.

Izvajanje dialoških metod je sicer lahko zabavno, ne more pa že samo po sebi voditi v trajen in kakovosten dialog.

Če se s področjem gradnje skupnosti ukvarjate že vsaj nekaj časa, verjetno veliko večino v nadaljevanju predstavljenih metod že poznate in ste jih tudi že kdaj uporabili. Poleg tega verjetno tudi poznate občutek, ko se, kljub bogati zakladnici metod, v trenutku, ko bi bilo to potrebno, nikakor ne spomnite prave. No, tudi premagovanju takšnih zadreg je namenjeno to poglavje.

Pri vsaki metodi najprej navajamo kratek opis, kasneje pa še argument, zakaj se nam zdi prav ta metoda primerna za spodbujanje dialoga znotraj skupnosti in med njimi.

Kocka dialoga

Opis metode

Izdelajmo večjo igralno kocko, na njene ploskve pa namesto pik zapišimo spodbude k dialogu – na vsako ploskev po eno.

Člani medkulturne pogovorne skupine so na enem od svojih srečanj skupaj razvili šest predlogov, ki smo jih kasneje uporabili na taborih:

- Nekoga nasmej.
- Pomagaj brez pričakovanj.
- Stopi v čevlje drugega.
- Odpri srce za nekaj novega.
- Poiščimo skupne točke.
- Ljubi in verjemi.

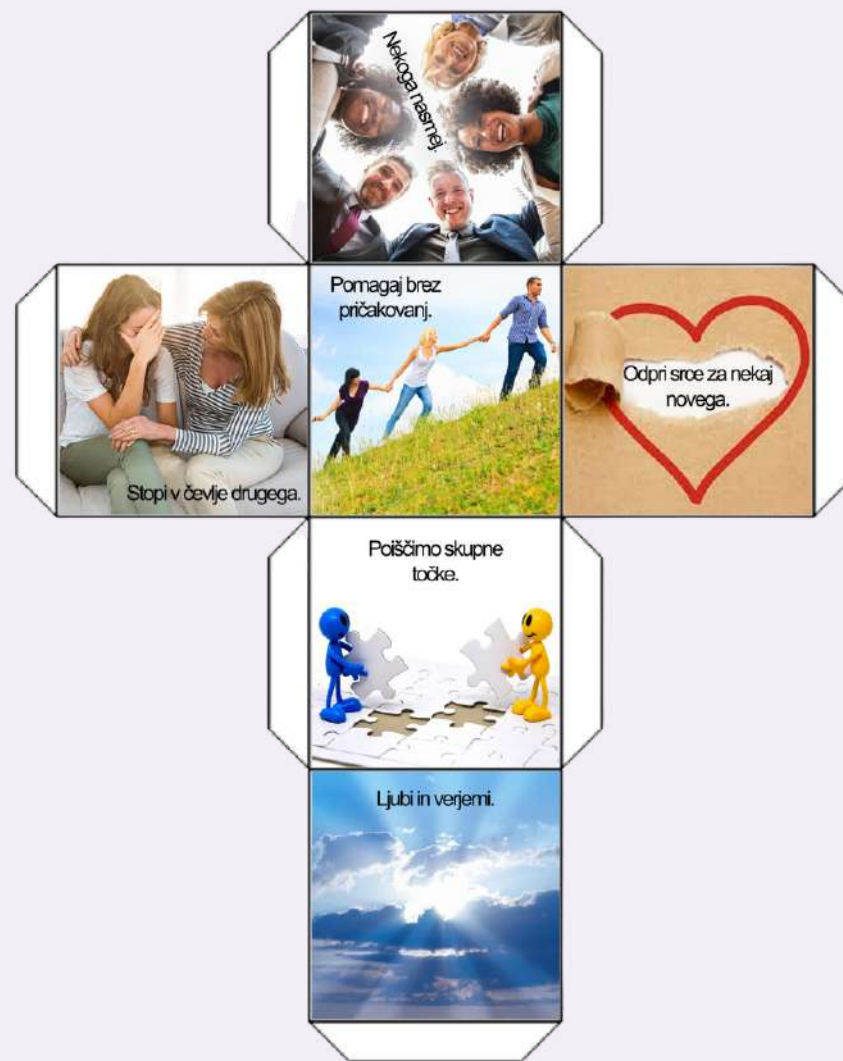
Na večdnevni aktivnosti lahko kocko uporabimo ob začetku posameznega dne. Ko se skupina zjutraj zbere, izberemo nekoga, ki vrže kocko. Spodbudo, ki »pade«, skupina vzame kot vodilo za dan.

Ob zaključku dneva lahko uresničevanje tega vodila tudi preverimo skozi pripovedovanje zgodb, ki smo jih skozi dan doživeli in so bile povezane z izbrano spodbudo.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Metoda nagovarja tako mlajše kot starejše udeležence. Razumljiva je tudi predšolskim otrokom. Vključuje element presenečenja. Na večdnevni aktivnosti sčasoma predstavlja rutino, ki je udeleženci

ne želijo izpustiti. Ne nagovarja jih le k dialoški drži v posameznem trenutku, ampak skozi celoten dan, kar je tudi namen tovrstnih aktivnosti.

Kolaž

Opis metode

Udeležencem damo na voljo večje bele liste, pisala, lepilo ter večjo količino grafično bogatih revij in časopisov.

Povabimo jih, naj v naslednjih 30 minutah izdelajo vsak svoj kolaž na določeno temo. Teme so lahko osebne (na primer: moja sedanost, moja željena prihodnost, moja veselja in skrbi, ...), lahko pa izražajo tudi določena stališča (do na primer družine, solidarnosti, migracij). Sledi predstavitev izdelkov.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Kolaži omogočajo izražanje, ki je širše od zgolj besednega. Skozi predstavitve kolaža lahko bolj slikovito in doživeto izrazimo osebne okoliščine, čustva in stališča. Poleg tega predstavljanje kolaža nekoliko zmanjša morebitne jezikovne ovire.

Dixit kartice

Opis metode

Poznate namizno igro Dixit? Njene kartice, ki so zasnovane tako, da omogočajo več interpretacij, lahko uporabljate tudi za spodbujanje izražanja v različnih situacijah.

Postavite vprašanje, za katerega želite, da bi se udeleženci nanj odzvali. Metodo najpogosteje uporabljamo za refleksije posameznega dne, za izražanje svoje vloge v skupini ali pa za izražanje svojega odnosa do določenega pojava.

Kartice razporedite po tleh ali po mizi in dajte udeležencem nekaj minut časa, da si jih ogledajo. V času ogledovanja bodite pozorni, da ne bo nihče nobene vzela. To namreč hitro sproži plaz »zaseganja« kartic s strani večine članov skupine, kar negativno vpliva na umirjenost in refleksijo v skupini. Med ogledovanjem kartic je dobrodošla tišina, zato lahko v ozadju predvajate glasbo.

Po nekaj minutah tišino prekinite in povabite udeležence, da vsak vzame kartico, s katero bo najlažje podal odgovor na zastavljeno vprašanje. Sledi podelitev odgovorov.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Kartice Dixit omogočajo izražanje, ki je veliko širše od zgolj besednega. Poleg tega posamezna kartica omogoča množico različnih interpretacij: nekdo na njej opazi en stvar, drugi popolnoma nekaj drugega. Ta učinek pogosto preseneti udeležence in jih opominja, da se pogledi na določene stvari lahko med seboj zelo razlikujejo.

Iskanje skupnih tematik

Opis metode

Skozi določeno izrazno tehniko, na primer skozi oblikovanje iz gline, kolaž ali skozi razmišljanje ob fotografijah, lahko ob močnem vprašanju pridobimo pričevanja udeležencev o tem, katere tematike se jim v življenju zdijo resnično pomembne. Takšne tematike so na primer dom, družina, osebna rast in pomoč drugim.

Ob poslušanju zgodb je prisoten poročevalec, ki tematike zapisuje. Ker predstavniki vsake kulture stvari ubesedimo nekoliko drugače, je dobro, da je teh poročevalcev več in da prihajajo iz različnih kultur.

Več ko je udeležencev, več je tudi tematik. Proces izbire skupnih tematik zato lahko poteka v več stopnjah. Kombiniramo lahko glasovanje, posvetovanja v manjših skupinah posvetovanje v celotni skupini, tematike lahko združujemo v »clustre«, lahko pa jih postopoma izločamo.

Dragoceno je, če so tematike vidno zapisane: vsaka na svojem listu papirja, na primer velikosti A4, in v različnih jezikih.

Cilj metode je, da na koncu procesa iz množice več deset tematik pridemo do zgolj nekaj takšnih, ki imajo v skupini visoko stopnjo konsenza in člane motivirajo za nadaljnje raziskovanje ter delovanje.

Pri projektu Počimo mehurčke smo iz več kot 50 tematik, ki smo jih pridobili s tehniko kolaža na temo »Kakšno prihodnost si želim?« skozi kompleksnejši

proces izbire prišli do šest tematik, iz katerih smo kasneje razvili gradiva za e-učenje ter vsebine tabora, ki je potekal leto dni kasneje.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Brazilski pedagog, Paulo Freire, ki je v drugi polovici 20. stoletja delal s tamkajšnjimi revnejšimi in manj izobraženimi sloji, je uporabil pojem generativne besede. Gre za besede, ki so pri teh slojih spodbudile aktivacijo, saj so bile »njihove«. Freire je okoli teh besed snoval nadaljnje korake izobraževanja.

Na podoben način lahko do generativnih besed pri delu z ranljivimi skupinami in različnimi skupnostmi pridemo tudi danes.

Sprehod po gozdu

Opis metode

Družine ali posameznike, ki se pred tem ne poznajo, ali pa se poznajo bolj slabo, povežimo v male skupine ter jih po skupinah povabimo na enourni sprehod po gozdu. Sprehod je lahko opremljen z različnimi postajami, lahko pa tudi ne. Vrnemo se lahko na isto mesto, lahko pa sprehod zaključimo tudi drugje. Za čas med hojo lahko skupinam damo tudi kakšno nalogo, ki vodi v medsebojno spoznavanje.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Gre za klasično dejavnost za gradnjo tima, ki ni preveč zahtevna – zmorejo jo lahko predstavniki različnih generacij in kultur.

Gozd s svojimi mnogimi funkcijami omogoča vrhunsko okolje za sprostitev, medsebojne pogovore, umiritev in sproščenost, razgibavanje in skupna doživetja, otrokom pa ponuja obilico priložnosti za prosto igro.

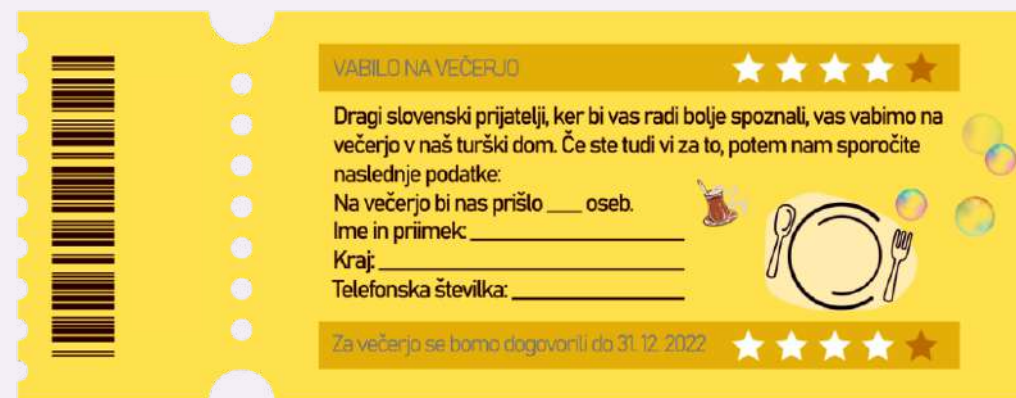

Skupna večerja

Opis metode

Skupna večerja: nekdo nekaj dobrega skuha in povabi druge k sebi domov. Seveda je lahko dogovor takšen, da tudi vsak izmed gostov prinese kakšno dobroto.

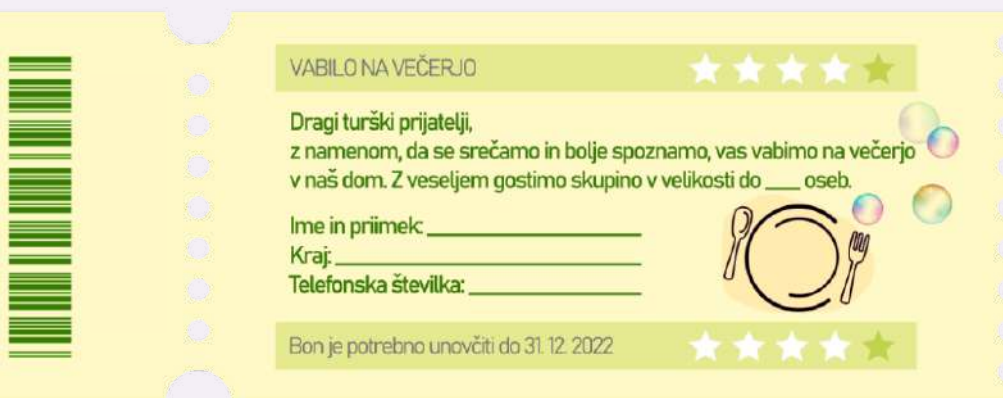
Kompleksnost jedi in raven postrežbe pri tem nikakor nista najpomembnejša dejavnika. Pomembna je sproščenost gostitelja in gostov. Pozorni bodimo, da bo tudi gostitelj lahko del družbe in mu ne dovolimo, da bi bil preveč obremenjen s postrežbo.

Tekom projekta smo medkulturne večerje spodbujali s pomočjo kuponov, in sicer smo natisnili dva različna tipa: prvega so izpolnili tisti, ki so želeli koga iz druge kulture povabiti na večerjo, drugega pa tisti, ki so želeli izraziti pripravljenost priti k nekomu na večerjo.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Hrana nas povezuje. Mnogi svojo naklonjenost drugemu radi izrazijo prav preko priprave hrane. Vendar pa je po drugi strani povabiti nekoga, po možnosti neznanega, k sebi domov pogosto za posameznike tudi skok iz cone udobja. Prav tako je lahko skok iz cone udobja priti na večerjo k nekemu, ki ga ne poznamo (dobro).

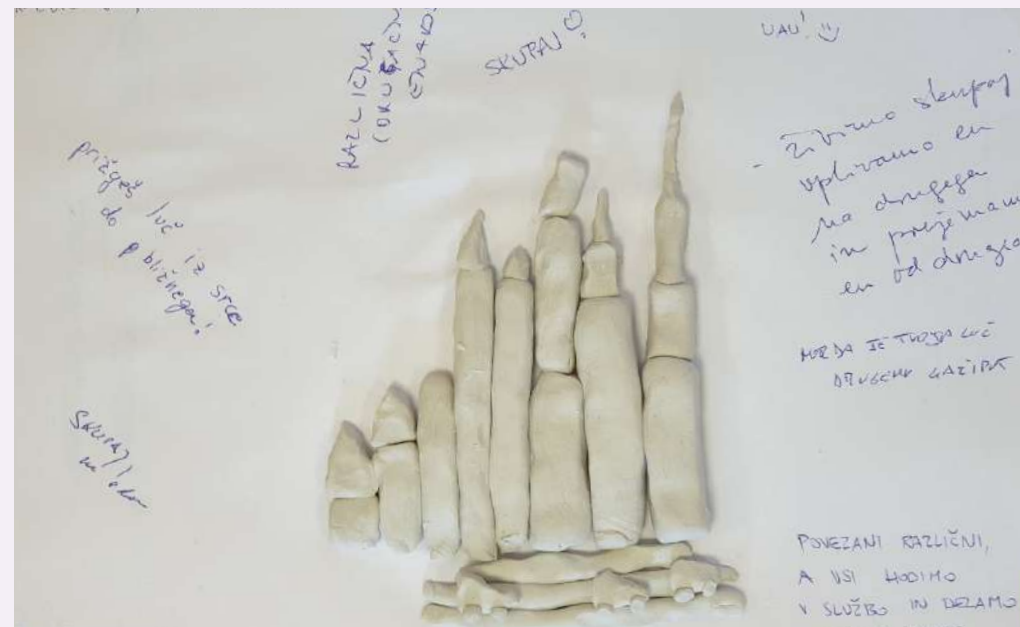
Oblikovanje iz gline

Opis metode

Udeležence dogodka povabimo, da svoje misli ali občutke na določeno tematiko ali vprašanje predstavijo s pomočjo simbola, ki ga oblikujejo iz gline.

Primeri: »Oblikujte simbol, ki vam predstavlja dialog in svetovno bratstvo.«, »Oblikujte simbol, ki predstavlja vaše otroštvo.«

Delovno površino prekrijmo s časopisnim papirjem. Blizu naj bo tekoča voda. Ko se čas, namenjen oblikovanju, izteče, izdelke razstavimo. Udeležence lahko povabimo, da v tišini (pisno) komentirajo, kaj jim posamezen simbol predstavlja (glej sliko).

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Komunikacija nikakor ne poteka zgolj preko besed. Te so včasih, na primer ko gre za šibko poznavanje jezika, lahko celo ovira. Izražanje preko umetnosti sicer za velik del udeležencev predstavlja komunikacijski kanal, ki ga ne uporabljajo pogosto. Nekateri imajo na tem področju tudi slabo samopodobo. Vendar pa so po izvedeni metodi praviloma presenečeni: tako nad svojimi sposobnostmi komuniciranja na takšen način, kot tudi nad močjo sporočil, ki so jih prejeli od soudeležencev.

Opis metode

Namen metode je ozavestiti edinstvenost posameznika, hkrati pa tudi okrepiti duha pripadnosti v skupini.

Udeleženci so razdeljeni v skupine, velike od 4 do 6 oseb, od katerih vsaka prejme list A4 papirja in flomaster. Udeležence povabimo, da na list narišejo simbol rožice: v središču krog, okoli njega pa toliko cvetnih listov, kolikor je članov skupine.

V nadaljevanju jih povabimo, da v cvetne liste vpišejo lastnosti, interese ali hobije vsakega posameznika, ki so zanj edinstveni – takšnih nima nihče drug v mali skupini. V krog na sredini vpišejo lastnost, interes ali hobi, ki si jo/ga delijo z vsemi člani male skupine.

Po nekaj minutah dela poročajo o zapisanem.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Metoda dobro naslovi dve potrebi posameznika: da bi bil prepoznan kot edinstven, po drugi strani pa tudi, da bi pripadal. Uporabna je kot kratka spoznavna vaja, ki posameznika ne izpostavi preveč, obenem pa ima možnost, da se predstavi. Metoda tudi spodbuja zavedanje o tem, da imamo pripadniki različnih skupnosti vendarle marsikaj skupnega.

Opis metode

Udeležencem damo na voljo raznobarna in raznolika pisala ter bele A3 liste. Povabimo jih, da vsak vzame enega in nanj nariše osebni grb, ki ga razdeli na štiri približno enake dele. Vsakemu od štirih delov pripišemo določeno vprašanje ali temo, na primer: »moja najljubša hrana«, »moj rojstni kraj«, »šport, s katerim se ukvarjam«, »znana oseba, ki jo cenim«, »en moj talent« in podobno. Udeležence povabimo, da v nekaj minutah v vsakem od štirih delov s simbolom predstavijo svoje odgovore na zastavljena vprašanja.

Sledi predstavitev grbov, ki jih kasneje (če gre za večdnevno aktivnost) lahko tudi opremimo z imeni in obesimo po stenah.

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Grb na simbolni ravni predstavlja dostojanstvo vsakega posameznika. S tem, ko udeležencem omogočimo, da se izražajo, poudarjamo njihovo edinstvenost. Udeleženci se s pomočjo te metode globlje spoznajo, njihovi izdelki pa lahko ostajajo vidni dalj časa in tako prispevajo k pomnjenju imen in značilnosti soudeležencev.

»Kje se počutiš lokalko?«

Opis metode

Ta metoda, ki je pravzaprav vprašanje, temelji na znanem TedX govoru Taiye Selasi iz leta 2014. Govorka, ki svojo identiteto povezuje z mnogimi okolji, v katerih je odraščala ona ali pa njena družina, pravi, da vprašanje »Od kod si?« ni ustrezno. Veliko boljše se ji zdi vprašanje: »Kje se počutiš lokalko?« (»Where do you feel local?«)

Ob predstavitvenem krogu lahko udeležencem, ki morda prihajajo iz drugih kulturnih okolij, namesto vprašanja: »Od kod si?« postavimo vprašanje: »Kje se počutiš lokalko oziroma lokalca?«

Zakaj je primerna za krepitev dialoga?

Posamezna oseba lahko morda našteje več (lokalnih) okolij, s katerimi jo življenje povezuje. Morda gre za okolje, v katerem so odraščali starši in jo je zaznamovalo preko preživljanja počitnic. Morda za okolje, v katerem se je rodila, preživljala študentska leta, ali pa za tistega, v katerem živi sedaj. Vsako okolje, v katerem preživimo nekaj časa, nas zaznamuje.

Postajajmo skupnostni delavci

Dobrodošli v zadnjem poglavju priročnika, posvečenega dialogu. Dotaknili smo se tako dialoga med posamezniki v sami skupnosti kot tudi dialoga med različnimi skupnostmi!

Če ste priročnik brali v večji meri po vrsti, ste morda dobili vtis, da ne prinaša nič revolucionarno novega.

Tudi mnogi udeleženci naših usposabljanj s področja gradnje skupnosti in dialoga se ob koncu pogosto odzivajo v stilu: »Bolj ali manj gre za stvari, ki jih poznam že od prej. Nekatere so postavljene v drugačen kontekst, a v osnovi zame ni veliko novega. Je pa usposabljanje močno vplivalo na mojo motivacijo za nadaljnje delo!« Morda tudi vi na podoben način vidite tudi ta priročnik.

Ko skupaj na usposabljanjih ali skozi branje raziskujemo krepitev skupnosti in dialoga, se v nas običajno ne zgodijo revolucionarni razumski preboji. Gre za drugačen učinek: pogosto v nas močno zraste želja po nadaljnjem delu.

Biti kompetentni spodbujevalci dialoga

Tako kot velja za vsako prizadevanje, tudi takšno za gradnjo skupnosti in krepitev dialoga potrebuje kompetentne (so)delavce.

Ena od temeljnih razlag pojma kompetenca je, da se ta deli na tri ravni: na znanja, veščine in »odnos do«. To pomeni, da je oseba za nekaj kompetentna takrat, ko stvar razume (znanje), jo zna narediti (veščine) in ima do nje ustrezen odnos. Na primer: vožnja avtomobila zahteva poznavanje prometnih predpisov, obvladovanje vozila in ustrezen odnos do drugih udeležencev v prometu.

Spodbujanje dialoga zahteva vse troje: srce, roke in glavo. A glavnina našega napredovanja je možna prav na najtežjem koncu: pri srcu

oziroma pri »odnosu do«. V glavi nam je pogosto kar se tiče teorije »vse jasno«, tudi marsikaj znamo v praksi narediti in izpeljati, toda: ali bomo to res vztrajno delali? Slednje je stvar odnosa.

Ključen je »odnos do«.

Kompetentni spodbujevalci dialoga so osebe, ki so predvsem pripravljene vztrajati. Napredovati počasi, hoditi po prstih, prepoznati male napredke. Za takšno držo niso potrebne nobene posebne kvalifikacije. Ključ je v dialoškem »odnosu do«.

Usposabljanje za skupnostne delavce

V okviru projekta Počimo mehurčke smo avtorji v sodelovanju s širšo razvojno skupino med drugim pripravili in izvedli enodnevno usposabljanje za skupnostne delavce, ki so v svojem bistvu graditelji in spodbujevalci dialoga.

Usposabljanje po vsebini ni bistveno odstopalo od vsebine tega priročnika. Po začetnem spoznavanju smo se najprej posvetili preteklim izkušnjam (pričevanjem s taborov in pogovornih skupin) ter teoretičnim vsebinam o dialogu. Nato smo predstavili nekatere velikane dialoga in drug drugemu podelili za nas pomembne elemente dialoške držbe. V tretjem delu smo se podrobneje ukvarjali s posameznimi fazami gradnje zaupanja med skupnostmi, v zaključnem delu pa smo si ogledali nekatere konkretne uporabne metode, ki nam bodo prav prišle pri našem nadaljnjem delu.

Širša prizadevanja na Socialni akademiji

Prizadevanja za uveljavitev skupnostnega dela so del širše zgodbe na Socialni akademiji. Kot ena med bolj prepoznavnimi organizacijami za delo z mladimi smo v desetletju od 2010 do 2020 sooblikovali poklic mladinski delavec/mladinska delavka, ki ga je mogoče v Sloveniji od leta 2017 pridobiti tudi formalno, in sicer preko sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

Mladinski delavec je oseba, ki skupaj z mladimi (ne le za mlade!) pripravlja program, ga skupaj z njimi tudi izvaja in preverja njegove učinke. S tem prispeva k vključevanju mladih v družbo ter h krepitvi njihove aktivne participacije.

Menimo, da je smiselno na podoben način, kot že poteka potrjevanje poklica mladinski delavec, uvesti le-to tudi za poklic skupnostni delavec/skupnostna delavka. Tega si ne želimo zgolj zato, da bi bil ta poklic bolj formaliziran, bolje plačan ali obvezna smer za določene organizacije, ampak potrebo po skupnostnih delavcih vidimo na mnogih ravneh: v izobraževanju odraslih, v verskih organizacijah, v soseskah, v zelo veliki meri pa tudi pri spodbujanju dialoga med raznolikimi skupnostmi.

Skupnostni delavec je profil, ki ga dandanes potrebujemo na več področjih, čeprav se tega pogosto niti ne zavedamo.

V ta namen smo na Socialni akademiji sestavili kompetenčni model skupnostnega delavca. Gre za nabor kompetenc, ki naj bi jih

skupnostni delavec posedoval in jih nadgrajeval skozi svoje celotno življenje.

Naj vam bo v navdih pri analizi lastnih kompetenc in zastavljanju ciljev za nadaljnjo osebnostno in strokovno rast!

Področje 1

PODPORA SKUPNOSTI PRI GRADNJI PRIPADNOSTI IN IDENTITETE

Gradi pripadnost skupnosti in ustvarja okolje, da se pripadnost zgodi.

Podpira skupnost, da najde skupno izkušnjo, zgodovino, vrednote, stično točko in preko tega skupno identiteto.

Razume, kaj ustvarja občutek skupnosti, in uporablja različne pristope, da ga krepí.

Področje 2

VKLJUČEVANJE POSAMEZNIKA V ŽIVLJENJE SKUPNOSTI

Prepoznavna talente posameznikov in jih vabi k soustvarjanju.

Vključuje ljudi v procese odločanja in v prevzemanje odgovornosti za skupnost.

Namenja pozornost "tihim" posameznikom v skupnosti in naslavlja situacije izključenosti.

Podpira skupnost pri iskanju skupne vizije.

Gradi na skupnih idejah ("naše"), ki presegajo ideje posameznikov ("moje").

Predvideva in krepi učinke vključevanja posameznikov v skupnost.

Področje 3

AKTIVACIJA SKUPNOSTI

Pri delu s skupnostjo prepozna in izhaja iz virov, ki so mu/jim na voljo.

Pozna in uporablja pristope, s katerimi prepoznavna potrebe skupnosti.

V svojem delu s skupnostjo uporablja sodelovalne pristope.

Opolnomoči ljudi, da se sami soočajo z lastnimi problemi in izzivi.

Skupnost podpre pri analizi trenutnega stanja ter zastavljanju ciljev in akcijskega načrta za soočanje z identificiranimi izzivi in priložnostmi.

Skrbi za prisotnost in akcije in učenja pripadnikov skupnosti.

Področje 4

SODELOVANJE SKUPNOSTI Z OKOLICO

Pozna relevantne deležnike in jih zna nagovoriti.

Vzpostavlja mreže deležnikov, ki jih vključuje v dogajanje v skupnosti.

Pozna možnosti financiranja in pridodobivanja nefinančnih podpor za izvedbo pobud v skupnosti.

Pozna in uporablja različne pristope za izvajanje zagovorništva.

Skrbi za pretočnost in odprtost skupnosti ter krepi prostor dialoga znotraj skupnosti in v relaciji skupnosti z drugimi deležniki.

Področje 5

SKRB ZA MEDOSEBNE ODNOSE

Vzpostavlja dober stik s posamezniki v skupnosti.

V svoje delo vnaša držo služenja in glede na potrebe zavzame različne vloge, npr. vodja, fasilitator, mentor, coach, pobudnik.

Razume in uporablja dinamiko različnih skupin (npr. srečanja, interesne skupine, spletne skupine)

Izkazuje naravnost k reševanju problemov.

Skrbi za trajnost skupnosti.

Pri reševanju konfliktov uporablja pristope mediacije.

Viri in literatura

Ob koncu podajamo nekaj priporočil za nadaljnje raziskovanje tematike, iz katerih smo črpali tudi pri pripravi vsebine tega priročnika.

Odlična knjiga o pomenu zaupanja, pa tudi o tem, kako ga graditi – v poslovnem svetu, v zasebnih odnosih in širše:

- **Stephen M. R. Covey (2006). The Speed of Trust: The One Thing That Changes Everything. New York: Free Press.**

Raziskava o medkulturnem dialogu v Evropi je bila objavljena v:

- **Flash Eurobarometer 217: Medkulturni dialog v Evropi.** (QR koda desno.)

Navdihe za poglavje Potreba po dialogu smo našli v okrožnici papeža Frančiška:

- **Papež Frančišek (2020). Vsi smo bratje. Ljubljana: Družina.** (QR desno.)

Koščki vsebine v poglavju Kaj je medkulturni dialog so vzeti iz lekcije z

naslovom **Medkulturni dialog na spletnem portalu razgledan.si**, ki je nastal v okviru istega projekta. (QR koda levo.)

Nekatere metode za delo v skupinah smo našli v publikaciji:

- **Urška Slana (2011). Prisluskovanje življenju: biografsko učenje v skupinah. Ljubljana: Socialna akademija.** (QR koda levo.)

Več o brazilskem pedagogu, Paulu Freiru, lahko preberete v publikaciji Socialne akademije:

- **Eva-Maria Antz (2007). Človek raste skozi dialog: uvod v pedagogiko Paula Freira. Ljubljana, Socialna akademija.**

Kompetenčni model skupnostnega delavca je vzet iz publikacije Socialne akademije z naslovom:

- **Skupnostni delavec, skupnostna delavka: Kompetenčni model.** (QR koda levo.)

Več o **nacionalni poklicni kvalifikaciji (NPK) mladinski delavec** si lahko preberete na spletni strani (QR koda levo).

O projektu Počimo mehurčke

V Sloveniji živi nekaj deset družin iz Turčije, ki se zaradi tamkajšnjih razmer težko vrnejo. V Sloveniji živi tudi nekaj sto tisoč ostalih družin – mnoge z nizkimi dohodki na člana in z vsemi izzivi, ki so s tem povezani.

Tako prve kot druge družine čutijo določene izzive. Ti se med seboj zelo razlikujejo, nekaj pa je skupnih. Med drugim se obe skupini počutita izključene. Morda bi se tega izziva lahko lotile skupaj, a do medsebojnih stikov, vsaj do začetka projekta, ni prihajalo.

Namen projekta Počimo mehurčke je bil povezati turške muslimanske družine in večje in povečini katoliške družine v Sloveniji ter jih opolnomočiti.

Po načelih medkulturnega in medreligijskega dialoga smo skupaj pripravili dva tabora družin (QR koda desno), poleg teh pa še pogovorno skupino in gradiva za e-učenje na področju družbene participacije.

Projekt je prinesel koristi tudi drugim ciljnim skupinam. Ena od njih je tudi ta priročnik in usposabljanje, ki je iz njega izhajalo.

O Socialni akademiji

Socialna akademija je skupina ljudi vseh generacij, ki jim ni vseeno, kam gre ta svet. Zato čutijo poklicanost, da ga po svojih močeh pomagajo spreminjati na bolje.

S tem, da dajejo priložnosti mladim, da se izkažejo. S tem, da odpirajo prostor dialoga med različnimi. S tem, da skušajo živeti vrednote proaktivnosti in sodelovanja tudi v zasebnem življenju. S tem, da skušajo narediti tisto, kar je dobro, bolj vidno.

Redno zaposleni, honorarni sodelavci, prostovoljci, občasni obiskovalci, podporniki - vsak k skupnemu poslanstvu prispevamo na svoj način.

☎ 01 439 97 95 ali 068 616 004
✉ info@socialna-akademija.si
🌐 www.socialna-akademija.si

Posameznikom pomagamo, da pridobijo državljanske kompetence in se povezujejo v skupine.

Skupine krepimo, da razvijajo inovativne družbene pobude in odgovarjajo na potrebe družbe.

Gradimo družbo, temelječo na človekovem dostojanstvu.

Iceland Liechtenstein Norway

**Active
citizens fund**

 **Socialna
akademija**

DRUŠTVO MEDIKULTURNI DIALOG
HAVE A SEAT FOR EVERYONE IN YOUR HEART

**MANGFOLD
HUSET**